

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32. Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal štey. 384. — Izdaja „Žensko dobrodelno udruženje v Trstu“. Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 10.

Najvišje odlikovanje gre gospodinji,

ki je prišla do tega prepričanja, da je najbolje izbrati si za dobavitelja raznih potrebščin tako trgovino, ki nudi toliko panog, da ji ni treba hoditi za raznimi stvarmi po več trgovinah. — Najbolj dobrodošla je našim gospodinjam
tvrdba

DRAGO SCHWAR, Ljubljana

ki more s svojo zalogo preskrbeti z oblačili vso obitelj, tako moške, kakor ženske člane. Oblačil za gospode in dečke, izvrstnega blaga in kroja je vedno dovolj v zalogi, in to vse v lastnem izdelku. Izgotavlja se po meri. Zaloga finega, direktno iz Anglije uvoženega sukna, slovi kot najboljša v Ljubljani. Za cenj. dame je na razpolago damski salon, ki izgotavlja damske kostume, plašče in krila iz blaga, ki je le prvovrstne kakovosti in v krasnih vzorcih. Zaloga prvovrstnega perila in vseh modnih potrebščin. Uspešno gospodinjstvo je brez cenenih dobavnih virov nemogoče.

Priporočamo najtopleje tvrdo

DRAGO SCHWAR, Ljubljana

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

XXI.

Draga B. Pavlović - Bojadžićeva.

Visoka, stasita, prijaznega lepega lica, katero priča, da je bila v mladostnih letih prava krasotica, je Draga B. Pavlović-Bojadžićka pravi prototip srbske žene.

Rojena l. 1867. v Velikem Šenju v Gornji Gruži je bila vzgojena v ugledni šumadijski rodbini Petra Stepanovića. Boža Pavlović-Bojadžić iz bogate in ugledne hiše v Kragujevcu — sedaj veletržec in industrijalec — si jo je izbral za svojo zakonsko družico.

Dasiravno je bila vzgojena na selu in deležna le male izobrazbe, se je njen duh kmalu obsežno razvil in izpopolnil, da se lahko udejstvuje na

raznih poljih in da more nastopati v svetu boljše nego marsikateri, ki ima visoko izobrazbo.

Zgodaj ji je nemila smrt ugrabila sina-edince in od tedaj posveča Draga B. Pavlović-Bojadžićka vso svojo veliko ljubav svojemu rodu, svojo pomoč pa sirotam in vsem revnim in nesrečnim.

Ko se je l. 1903. v Kragujevcu — zibki nekdanje srbske kraljevine — ustanovilo «Šumadijsko Kolo Srpskih Sestara», je bila Draga B. Pavlović-

Bojadžička med prvimi in najbolj agilnimi njegovimi članicami. L. 1909. je bila izvoljena za predsednico in od tedaj je usoda «Šumadijskega Kola Srpskih Sestara» tesno zvezana z imenom predsednice, ki je duša celega društvenega delovanja. S svojim «Kolom», s svojimi dičnimi «Sestrami» se je najbolj uspešno udejstvovala v najtežjih časih in v največji tragediji, katera je zadela srbski narod.

Ob času balkanske vojne (I. in II.) je na čelu «Šum. Kola Srp. Sest.» otvorila delavnico za perilo za vojniške potrebščine. Urno in neutrudljivo so šumadijske Sestre vrtele kolesa pri strojih, marljive roke članic in drugega požrtvovalnega ženstva, ki se je zbiralo v njihovo okrilje, so neumorno krojile, šivale podnevu in ponoči, vrsté se zaporedno so izgotavljale razne najnujnejše stvari. Kako srečen se je čutil ves odbor s svojo ljubljeno predsednico na čelu, ko se je pred njegovimi očmi gromadilo delo njegovih rok. A to ni bilo še vse. Ko so začeli prevažati z bojišča bolnike in ranjence v čedalje večjem številu, tedaj je «Šum. Kolo Srp. Sest.» otvorilo 3 bolnice. Sestre Šumadijke so neprekidno stregle, tešile, lečile z materinsko ljubavjo in posestrimsko nežnostjo, dokler ni zopet zavladal blagodejni mir. Toda jedva so se sestre vrnile v svoje domove, da se odmorijo in posvetijo zopet domačemu delokrogu, pa je s severa prihrumel grozni bojni vihar, ki je pahnil srbski narod v največje gorje. Vrlo «Šum. Kolo» je nemudoma stopilo v svoje nedavno ostavljene delavnice in bolnice. Gostoljubna hiša B. Drage Pavlović-Bojadžičke je postala središče in žarišče vsega delovanja.

Plemenita žena je zopet dala narodu vso svojo energijo, svoje veliko srce, vso svojo pomoč. V Kragujevac so prihajali od vseh strani begunci, množili so se ranjenci in bolniki — neizmerna beda na vseh koncih in krajih. Koliko jada in gorjá pousod! A Draga B. P.-Bojadžička je s svojo neumorno in neustrašeno četo tešila vse. Zopet so se otvorile vse 3 bolnice, zopet so «Sestre» noč in dan delale, šivale, lečile, tešile, dokler niso klonile pod grozno silo in nastopile veliko Golgoto. Tedaj so morale «Šumadijske Sestre» s smrtno boljo v srcu predati svoje bolnice — sovražnemu oblastniku. Hiša Drage B. P.-Bojadžičke je bila rekvirirana za neprijateljeve častnike, a vse ostale obsežne njene zgradbe za magazine neprijatelja. Za Kolo in njega predsednico so nastopili žalostni časi. Njuno delovanje se je ustavilo — toda le za kratek čas in navidezno.

Po prvem strahovitem udarcu so se vrle Šumadijke kmalu osvestile in začele na novo svoj neumorni rad — to pot seveda tajno in kolikor mogoče skrivoma, da jih ne zasači budno oko prežečega sovražnika. Vsaka je pomagala, kjer je le mogla.

Začeli so prihajati sprva tiho in skoro neslišno, a potem vedno jasnejši, vedno glasnejši glasovi, oznanjevalci velikega dneva — vstajenja — spasenja! In pod vtisi teh bodrečih glasov je «Šumadijsko Kolo» z društvom «Milosrdja» začelo jako opasen posel — začele so skrivoma vezli s svilo

in čistim zlatom krasno svilnato zastavo, da jo poklonijo v pozdravni dar — odrešiteljem otadžbine. Z mrzlično naglostjo so neustrašeno delale noč in dan zdaj v tej in zopet v drugi hiši, da jih ne zasači prežeče souražnikovo oko — dotlej, da ni zasijal veliki dan 18. oktobra 1918. In tretji krat je «Kolo» stopilo v bolnice, borilo se z vsemi težkočami opustošene dežele, brez sredstev — težkoče so se zdele nepremagljive; a s svojo neumornostjo in brezmejno ljubavjo in požrtvovalnostjo so vršile težko dobrotvorno nalogo dotlej, da je država prevzela bolnice v svojo oskrbo.

Polagoma so se začele odpirati šole. Tedaž je «Šumadijsko Kolo Srpskih Sestara» otvorilo obednico (menzo), najprej za gojenke učit. pripravnice, a potem tudi za dijake in dijakinje gimnazije. Kolo je opremilo obednico z vsem potrebnim, a sestre so neumorno delale vsa dela kakor v lastnem domu, dokler ni država prevzela tudi to ustanovo.

Sedaj pa, ko se razmére čedalje bolj ustaljujejo, vrši «Šumadijsko Kolo» svojo mirno dobrotvorno misijo. Sledé geslu, «kdor hitro dá — dvakrat dá», pomagajo «Šumadijske Sestre» pousod, kjer se jim nudi prilika, bodisi na dobrodelnem ali narodnem ali prosvetnem polju. Nebrojne vojniške sirote, ubogi pohabljeni, revne starice-matere padlih, vdove in vsi, vsi potrebni so deležni njihovih dobrot.

L. 1921. je «Šumadijsko Kolo» otvorilo «Žensku radničku šolo Šumadijskog Kola Srpskih Sestara», kjer se zbira deca v vojni padlih in onesposobljenih vojniki. Danes se v tem domu vsposablja preko 150 devöjk za praktično delo. Poleg najpotrebnejšega pouka v čitanju, pisanju, računstvu in zgodovini se vsposabljuje deklice v šivanju, krojenju, vezenju, pletenju, trikotazi in sploh vsem, kar je potrebno vsaki domačici.

Tako dela neumorno Draga B. Pavlović-Bojadžička s svojim šumadijskim Kolom v korist žarko ljubljene svoje Šumadije. Poleg tega vrši ta žena v svojem sijajno opremljenem domu svoje gospodinske in gostoljubne dolžnosti z uzorno, a istočasno skromno vnemo. Ni je prevzelo sijajno stališče — ponosna Srbkinja se ne sramuje svojega skromnega pokoljenja, njene roke, ki so nekdanj vezle in tkale krasne domače preproge, katere kitijo njen krasni dom — nudijo pomoč vsem bednim, ki se zatekajo k nji.

In ta žena, toli bogata in pousod spoštovana, ni odložila svoje rodne priproste noše. Dragoceni nakit, ki le ob redkih in slavnostnih prilikah liki diadem diči njeno lepo, ponosno glavo, je vse, kar priča, da je ta žena več nego običajna meščanka. Drugače nosi na glavi malo čepico, v sredini iz rdečega a ob robu črnega sukna; obleka njena pa je najenostavnejša, vedno enaka — srbska narodna noša — dolgo priprosto črno krilo s kratkim, do pasu segajočim, spredaj odprtim jopičem z navzven obrnjenimi robi — sličen «zimskim jopam» naše okoličanske narodne noše. Rokavi so široki, odprti ter viseči. In v tej obleki gre bodisi v petek ali svetek, tudi v najbolj svečanostnih prilikah Draga B. Pavlović-Bojadžička vsepousod — do samega kraljevega prestola.

(D-nova.)

Ubožica. (Povest. Spisal France Bevk.)

10.

V vas je prihajalo novo vojaštvo. Vseповsodi so bili natrpani. Na vasi so goreli po noči ognji kot v vojnem taborišču.

Opolnoči je prišlo povelje, da mora staro vojaštvo odriniti. Ljudje so planili pokoncu, stotnije so odhajale, novi vojaki so drli v hiše.

Tista noč je prekinila sanje Rezike in Bruna, ki so ju omamljale zadnje dni. Oče in mati sta se razveselila odhoda čet. Rezika je pobleдела. Solzo, ki je tičala v očesu, je zatrla. Čakala je, kaj poreče Bruno.

Obložen s prtljago je stal pred njo in ni vedel, kaj naj stori. Tedaj se je zgodilo prvič, da je Rezika premagala vse obzire v sebi in mu je planila okrog vratu. Poljubila ga je. Bila je mehka, da bi bil tisti hip njeno voljo zgnetel po lastni volji. Bruno se je kesal, da mora prav ta hip iz hiše. Misel na nepokorščino se je borila v njem.

Ko so na cesti završali klici, se je zavedel in šel. Rezika je pritisnila obraz na šipe in gledala v rdeče plamene plapolajočega ognja, mimo katerega so korakale čete.

11.

Rezika je čakala dva tedna in tri dni, nato je prišlo prvo pismo:

«Draga Rezi!

Tako nenadno sem odšel, da slovo ni bilo tako, kakršno bi moralo biti; zdi se mi, da so mi te ukradli. Toda — bolj kot sem daleč od tebe, bolj sem blizu tebe. Manj ko te vidim, bolj mislim nate. Sanjam o tebi. Žal mi je, da nimam tvoje slike. Na prsih bi jo nosil, pod svoje vzglavje bi jo del.

Še dvakrat trideset dni in prost bom; tedaj se bova videla. Za trenutek tvoje prisotnosti bi dal pol življenja.

Piši mi. Naj ti pismo napiše, kdor bo tega prebral. Uči se jezika, ki ga govorim jaz in ga bodo govorili moji otroci. Dokaži, da me ljubiš.

Te poljublja Bruno.»

To pismo je nosila Rezika v nedrijih tri dni. Brala ga je desetkrat in je razumela le nekaj besed. Poiskala je človeka, ki ji ga je raztolmačil in ji napisal drugo:

«Dragi, predragi!

Najprvo te pozdravljam čez naše planine in ti želim več dobrega, kot ima morje kapljic in moje srce zlatih misli nate. Ker me nisi pozabil ti, vedi, da tudi jaz nate nisem pozabila. Teško je razodevati srce s pomočjo tretjega človeka, pa ti priznavam prvič z besedo, da te imam rada, rada, rada. Čemu si v pismu govoril le o enem trenutku moje prisotnosti? Zlo mi razjeda dušo; ali me boš imel rad? Ljubezen traja do smrti in še po smrti ne jenja. Ali ne misliš tako?

Ne zameri mi tega. Ne vem, kdo si in ne od kod, in vedno se v mislih bojim, da mi ubežiš. Razodeni se mi! — Vse sem pripravljena storiti zate, samo da umre zla misel, ki me preganja in bom srečna.

Mislím nate!

Tvoja Rezi.»

Rezika je prisluškovala pogovorom vojakov, učila se je tujega jezika iz žive besede in iz knjige.

Na pismo je čakala odgovora dvakrat trideset dni in je napisala drugo pismo. Ko ga je napisala, je prejela pismo od Bruna:

«Ljuba Rezi!

Hvala za pismo, oprostí molku! Danes sem prost. Osem dni nisem vedel, kam naj se denem. Saj ne znam več živeti. Dobil sem delo in kosilo in ne bo dolgo, ko bom pisal: Pridi, vse je pripravljeno! V to veruj in misli name. Eno te pa prosim: ne izprašuj ne po moji preteklosti, ne po moji domovini. V preteklost se ne morem vrniti, v domovino se vrniti nočem. Novo življenje pričnem živeti.

Mislí name in piši mi!

Tvoj Bruno.»

Odgovorila mu je s toplimi besedami. Prejela je krajše pismo, v naglici spisano. Odgovorila mu je svoje najtoplejše pismo. Na to pismo ni prejela odgovora...

12.

Rezika je videla življenje drugačno, kot je bilo v resnici; sodila ga je po sebi. Ni vedela za ljudi, katerih čustva vzgorè kot slama in ravnotako naglo ugasnejo. Treba jim je nalagati neprestano, da gore!

Bala se je, da se je Brunu kaj pripetilo. Pisala mu je novo pismo. Ko na njene s skrbjo ovenčane besede ni bilo odgovora, se je pridružila skrbi še slutnja o Brunovi nezvestobi.

Strašno je padlo na njeno srce. Spoznala je dušno bolečino. Kakor da je zmedena, je hodila po hiši. Materino oko jo je začudeno pogledovalo, ona pa je odgovarjala: «Saj mi nič ni!» In vendar ni mogla ne spati ne delati.

Naenkrat se je pol v sanjah odločilo v nji. Stopila je pred mater in zajecjlja: «Mati... jaz grem v mesto.» Mati jo je pogledala z bolnim pogledom in začudenih oči. Vstala je bila s postelje, njen obraz je bil bled.

«Kaj ti je, Rezika?»

Reziki so se prsi dvigale, nosnici je stisnila, oči je uprla v tla. Molčala je. Začudenje v materinih očeh je rastlo in ni moglo najti razlage za hčérine besede. Dejala je znova:

«Kaj se je zgodilo, Rezika?»

Hči je dvignila pogled, solza je bila v njenih očeh.

«Saj morda pridem nazaj. Ne morem drugače.»

Mati ni potrebovala razlage za to, kaj se godi v hčerini duši. Pomislila je, nato je dejala s tresočim glasom:

«Če ti ne piše, te je pozabil. Tuj človek je in ni te vreden.»

«Mati,» je dejala hči, «saj ne veste, kako je.»

«Vem... Mnogo sem že videla in prestala ne malo.»

Rezika je mečkala predpasnik in ni rekla ničesar več. Mati je nadaljevala:

«Edina hči v mesto kot potepinka, komu bomo dali hišo? Beračem? Oče bo zblaznel, ko izve.»

Hči je premislila. Iz globoke tuge izvirajoče materine besede so vplivale: «Brez vašega dovoljenja ne grem, ne brez vašega blagoslova.»

Rezika je razmišljala še tisti večer ves večer in dolgo v noč. Očeta ni bilo doma. Solza v materinih očeh se je posušila; mati je spala. Ta čas ponočne samote in dušne bridkosti se je izluščila znova prvotna misel in sklep: «Grem!»

Opolnoči se je dvignila. Njena roka je trepetaje skladala in povezovala obleke in najdražje ji predmete, kot da bi kradla.

Materine prsi so pokojno dihale, desnica ji je ležala na odeji. Njen obraz je oblivala blaženost, le ena ostra, trnju podobna poteza je ležala preko njenih lic. Ta poteza je Reziko v srce zbodla.

S svežnjem v roki je postala pred posteljo. V tem hipu, ko je bila napravljena in odločena za slovo, je zagledala svojo mater v vsej milini in lepoti. Nekaj neznanega je posijalo od pokojnega, spečega obraza in padlo v Rezikino srce. Duša je zastokala.

Ta ženska jo je nosila pod srcem in jo je rodila. V bolečini. In vendar jo je imela rada do neskončne meje ljubezni, ki je ni mogoče ne misliti, ne popisati. Zdaj spi. Ne slutiti, da stoji poleg postelje njena hči, ki je niti poljubila ne bo v slovo. Ko se bo v jutro prebudila, bo planila s postelje, klicala jo bo; strašno, neverjetno se bodo razširile njene oči...

Reziki je padla solza iz oči. Mati se je v spanju zganila in zastokala. Zakročila je z roko, kot da nekoč brani pred zlim dejanjem. Umirila se je znova.

Mesec je sijal na posteljo, njegovi žarki so še kopali v belih blazinah. Ti žarki so jo klicali. Na pot, da mesec ne zaide! Dela je roko na usta in vrgla materi poljub.

«Mati, odpusti!»

Jokala je. Pa je bila ljubezen do matere šibkejša kot tisto neznano, kar jo je gnalo od doma. Še enkrat je postala na vratih, nato jih je zaprla. Splazila se je skozi izbo in stopila na vas.

* * *

Bližala se je pomlad. Sneg je kopnel, gorka sapa je vela od fuga, vode so šumele.

Po sredi vasi je hodila straža gori in doli. Vojak je postal, Rezika je hitela mimo in krenila na bližnico, med hraste in topole.

Strahovi so gledali izza skal in izza grmovja in budili le pol groze v nji. Pol jo je napolnjevala tesna misel na dom, pričakovanje na neznano, ki ima priti.

Pet je odbila ura, ko je dospela v trg. V avtomobilu se je stisnila v kot; dva častnika sta kadila cigarete in jo neprestano pogledovala; pet vojakov je dremalo.

Ni imela denarja, da bi se peljala v mesto. Vzela je listek do predzadnje postaje in je ob prvi zori izstopila.

Vprašala je po poti in šla dalje. Cesta je bila peščena in suha, nebo jasno. Nekaj radosti podobnega je spreletelo njene ude.

Čez pol ure se je odprl čudovit svet pred njenimi očmi. Sredi ceste na vrhu visokega brega je stala in zrla v globino. V globini je ležalo morje, ki je blestelo mirno, ob bregu pa so bile nanizane hiše, hiše, hiše....

Neznanska čuvstva so se porodila ta hip v njenem srcu. Kot da so se odprla prsa v veliko praznino, ki ima prostora za vso ogromno vodovje, hiše in zarjo.

Dihala je vase vse, kar so dosegle njene oči. Pozabila je na dom in nase, videla je ogromnost lepote in niti čuditi se ni mogla več.

Petje in vrisk njenege srca so prekinjale le tanke nitke spomina in grenke zavesti, po kaj je prišla...

Čez eno uro je vtónica v ulicah mesta, ki je bilo zanjo neskončno.

13.

Rezika je blodila po velikih ravnih ulicah z visokimi hišami in se stežka ogibala avtomobilov in vozov. Divje vrvenje jo je prijetno omamljalo. Ni imela ne denarja ne znancev; nikogar ne. Ni mislila na vse to. Sedla je v vrt in pojedla kruh, ki ga je imela s seboj.

Bila je v drugačnem svetu, novo življenje se je zgrinjalo okrog nje. Med gospodo in črnimi delavci, med domačini in tujci; vsi drve drug mimo drugega, nihče se ne zmeni zanjo. Temu svetu se bo treba privaditi. Temu življenju bo treba prirediti misel in ravnanje. Tu pade v pozabnost vse, tu vtone vse, oče, mati in dom.

V prvi popoldanski uri jo je zapekla vest: kam? Kje bo spala? Kje je njena služba? Koga naj ustavi v tej vrtoglavi množici hitečih ljudi? Koga naj vpraša? Vse! Nikogar!

Nagovorila je postopača; ta je stal na mestu in jo je meril od vrha do tal.

«Vi nimate službe? Vi nimate prenočišča?»

Govoril je sikajoče, s smešnim naglasom. Ona mu je plašna odgovarjala in kimala: «Da».

Premeril jo je še enkrat in dejal: «Pojdite z menoj!»

V razdalji par korakov mu je sledila, on je hitel pred njo. Misel za mislijo se je porajala v nji. In ko je obvisela na misli, ki je bila od vseh najgorenkejša, je zastal njen korak. Krenila je nazaj.

Za seboj je slišala besedo v tujem jeziku, ki pa jo je razumela: «Ne-umnica!»

Strežniku je pokazala pismo z Brunovim naslovom; čez pol ure je stala pred vrati tretjega nadstropja visoke črne hiše in pozvonila.

Gospa, ki ji je odprla, je bila debela, njene oči so krmežljivo mežikale in merile Reziko od vrha do tal.

«Alí stanuje pri vas gospod Bruno?»

Debela gospa se je kislo nasmešnila. V čudni mešanici jezika je dopovedovala Reziki, da ni Bruno več pri nji, in ne ve, kam je šel, da ji to nič ni mari; ona nikoli ne izprašuje najemnikov, od kod prihajajo in kam gredó, samo da ji redno plačujejo najemnino. Pristavila je, da ji Bruno ni plačal vsega, ostal ji je dolžan sicer malenkost za perilo, kar je sramotno za mladega človeka.

Reziko je zbolela ta beseda; zardela je sramu. Ženska jo je vprašala: «Ali ste njegova zaročenka?»

«N-ne!» je trudoma padlo iz njenih ust. «Službo iščem.»

Ženska jo je merila z dolgim pogledom: «Vem za službo...»

* * *

Čez pol ure je Rezika dobila službo v veliki, vojašnici podobni hiši. Njena gospodinja je bila ženska srednjih let, preko obraza jo je senčila poteza nevolje in energije. Obleka se je nemarno oklepala njenih udov, lase je imela razmršene, njena polt je kazala rujave pege.

«Ubogati boste morali!»

Rezika je prikimala. Njene oči so begale skozi okno v steno nasprotne hiše; imela je občutek, da je jetnica.

«Spalí boste pri otrocih» —

«Da».

«Prostora boste imeli dovolj; moških ne smete voditi v stanovanje...»

Rezika je zatrepetala; čutila je, da se tla podirajo pod njenimi nogami. Prikimala je.

Gospodinja ji je narekovala nizko plačo. Rezika je molče prikimala na vse. Bila je vesela, da je konec pogovora.

Ostala je v mračni kuhinji in tesno ji je bilo pri srcu. Dva otroka sta se valjala po tleh...

Ko je bila zvečer v svoji sobi sama in sta otroka zaspala trdno spanje, je zajokala pridušeno, da bi nihče ne slišal, globoko, da ji je trgalo prsi.

(Dalje prih.)

Marijana Kokaljva:

Ko odpreš knjigo — se začудиš; ko jo čitaš, se poglobiš vanjo; ko jo zapreš — se poglobiš vase.

* * *

Človeško življenje je samo tekma za prvenstvo.

Črne rože. (Gustav Strniša.)

UMETNOST.

Umetnost je skrivnost, preprosta kot otrok in globoka kot morje. — Nje rojstvo je v ljubeči in zvesti duši umetnika.

Gorje umetniku, ki zlorablja svojo umetnost, ker ga potem zapusti v sramoti! — Umetnosti zahteva množica, a umetnik ji nudi vsakdanjo šaro in zasmehljivo ljudstvo spozna v umetniku siromaka revnejšega od sebe.

Preprosto otročja je umetnost in umetniki so otroci, toda svojo dušo skrivajo, gorje, čc bi jo nosili na dlani — želi bi zasmehovanje. —

Umetnost je globoko morje — kdor se vtopi v nje valovih, ne najde dna — iz ekstaze blodi v ekstazo na mehkih valovih svetega razpoloženja. —

Umetnost je skrivnost, kdor je v sebi ne čuti, je nikdar ne najde, kdor jo čuti in slutí, 'e nikdar ne spozna, saj je tako znana in preprosta, vendar večno nova. —

S sedmerimi pečati zapečateno pismo je umetnost — prelomiš jih, prebereš tajno, razumeš jo, a čudoma vidiš v teh črkah spet sedmero pečatov. —

Umetnost je vesela. Radostni svatje so umetniki v družbi poštenjakov, njih beseda in njih smeh je globoka odkritosrčnost. Toda, tudi občutljiva je umetnost, le ena zaničljiva beseda in veseli svat se spremeni v otožnega pogrebca. — Umetnik je bolj občutljiv kot nežni cvet, ki ga umori prva slana. —

Umetnost je bogata, vedno deli, a ničesar ne jemlje. —

Blagor mu, kdor sprejme, kar ona ponuja, saj čuti potem v duši potisočerjen nje sad! — Kdor pa zavrže nje dar, je prosjak, ki je zavržel cekin in poginil v gladu vsakdanjosti. —

Umetnost je uboga — vedno deli, a sama nima ničesar, poglejte umetnike, nje sinove. —

Umetnost je ponosna, a nikdar ošabna — in ošabni umetniki so slabiči, ker jih zaslepi njih šibka umetnost, da zaidejo s pota popolnosti. —

Umetnost ni samoljubna, — samoljuben umetnik je fotograf, ki kaže slike umetnosti, a živa umetnost je mrtva v njegovi duši. —

VRTNICE.

Pozdravljene, vrtnice, goreči simbol moje ljubezni, težke v svoji bolečini!

Med zlato mavrico ste vdlane, zato me omamlja nje blesk v solzavem dežju!

V purpurno zarjo ste vpletene in sanjam vas, ko zahaja solnce!

V prst svojega življenja sem vas vsadil, da bi zrastle visoke in dehteče, pa ste pognale preko drugih cvetov in jih zamorile. —

Kadar sem iskal utehe, ste stresale svoje krvave liste in bral sem besede trpljenja. —

Kadar sem plakal, so mi poljubljali vaši cvetovi solzne oči in me tolažili s tihim šepetom. —

Pa sem vas potrgal in zavržel — rad bi se rešil svoje mračne težke ljubezni. —

Tedaj ste pa pognale še višje in lepše, vaše trdo trnje se me je ljubeče oklepalo, trdo trnje brezupa, da mi je kri lila iz srca in namakala zemljo. —

Rože ljubezni, kako rad vas imam, a vendar ste mi čudežno tajne, ne vem zakaj. —

Povejte mi svojo tajno! Kakor čebela se poglobljam v lastno bolečino, pa je ne razumem, ker je pregloboka. —

Krvave vrtnice, ki rastete iz moje prsti, sestre ste mi in vendar neznanke. —

Kdaj mi da narava ključ, da odprem vašo tajno?

Ali je nje ključ žarek?

Ujel sem žar radosti v svoje oči in pogledal vaše cvetje. —

Pa so bili rumeni vaši prašniki — ljubosumnje je zazrla duša. —

Ne boj se, ljubezen, za svojo skrivnost, čakal bom molče v tvojem objemu, dokler se ne razodeneš. —

MED BRAJDAMI

1.

Razpršili so se oblaki in božje solnce je zrló na zemljo.

Med brajdami sem hodil in moje misli z menoí.

Solnčna puščica je prodrla jasno nebo, zasolžilo je in valovje solz je pošcropilo zemljo.

Vse je blestelo in se smehljalo, moja duša je zadivljena pela:

Božanstvol Napoji me s temi žarečimi solzami, da prodrem notranjost. —

Daj mi eno teh puščic, tršo ođ jekla, da prodrem s to buciko zemljo in vživam s pogledom nje skrivnost ter se radujem nje krasote; da ugasnem nje žarečo lavo ter Ti postavim podzemeljski tempelj za darovanje. —

Moje daritve naj bodo ideje izpopolnitve, kupljene z dragoceno zapravljeno mladostjo. —

Moje kadilo naj bodo želje po vsem blašem in plemenitem. —

Trgajo se prozornih oblakov lahne tenčice in se bližajo solncu, da mu obrišejo znojno lice.

2.

Povsod zrem samo brajde. — Zelení lasje griča se kodrajo, kažejo rjavo poll njegove poraščene glave in lahko šepetajo. —

Pazno poslušam šustenje tega velikana — prisluškujem njegovim mislim, rojenim v ogromni možganski duplini. —

Brezskrbne so moje misli — šepeče trta, — svoje čestilce ovijam v brezskrbnost! —

Svete so moje misli, ker so odkrite njih besede in z mojim sokom poživljene govore resnico! —

Pravične so moje misli, saj so prekuhane v žarkih pekočega trpljenja in očiščene v dežju pokore, zato je pravičen, kdor vživa zmerno moj sad. Kdor ga vživa v grešni pijanosti, ga vržem v blato, iz katerega je vzet. —

Zakaj ne ljubite s spoštovanjem mojega soka? Ali ne vidíte, da je sam Bog v njem? — Zakaj ga onečaščate z nezmernostjo, pogani!

Trta šepeče besede, porojene v lobanji zelenega griča in te besede padajo v dušo.

Tolčejo me s kladivom spoznanja in kolena klečajo. — Kako ostuden je moj greh!

Trta je moja težka vest, ki mi šepeta in me opominja.

Z zlatim grozdom pokleknem vrh griča pred Tabo o veliki Bog, združen z zemljo, ko se silen in mogočen sklanjaš nad menoí:

Sprejmi ta grozd v solncu solzeč — grozd mojih solz, strjenih v trdi pokori, kot mojo obljubo in simbol spreobrnjenja!

(Konec prih.)

Pesnikova molitev (Ksaver Meško)

Razlij svojo luč čez mene,
nebo!

V globine srca mi vsej svoje seme,
obsej z njimi dušo mi vso!

In v mislih vseh tvoja luč bo blestela,
plamtela nazaj v nebo,

iz pesmi z vročim žarom bo pela,
užigala duš bo sto in sto.

In seme iz srca vzbrstelo bo,
v cvetove — pesmi — vzcvetelo bo,

stotera srca bo oplodilo.

Z bogastvom prelestnim jih obogatilo.

Romilda. (Ivan Zorec.)

Kakan, mladi obrski kralj, je v pozni pomladi 610. leta prihrumel iz daljnih dežel jutrnjega solnca in zadivjal v zelene furlanske nižine. Pred njim je na široko lomastil blazen obup, za njim je v bolečinah ječala in odrevenevala velika groza.

Gradišča in selišča Slovenov, ki so bili pred dvemi, tremi desetletji s plugom in preslico, pa tudi s spretnim orožjem prišli v Panonijo, Norik in do samega Jadranskega morja, so padala in se podirala v pepel in prah; rodovi naših praočetrov v samostojnih zadrugah, nesložnih in trgajočih se v slabotne drobce, so na tej zemlji vprvič čutili skelečo šibo užaljenih bogov... Slovenska zemlja je krvavela iz sto in sto ran, se kadila iz sto in sto pogorišč in črnokrila Morana je oblastno vršala po nji in v kriku bolečin otožno zavijala strahotno pesem o smrti:

«Psoglavci —! Psoglavci —!»

Drhali divjih Obrov, kosmatih in čokatih ljudi s pasje dolgimi čeljustmi, pa so s Podunavja vrele in vrele ob Dravi in Savi in se z ognjem in mečem vale na solčni jug.

Gorjé si ga vam je, o Sloveni, nemirni mejaši italskih ljudstev, in joj si ga bo kmalu tudi vam, o hrabri Langobardi, zvesti vratarji lepe in zaželene Italije! O zelena, rodovitna ravan blagoslovljene Furlanije z belimi, trdnimi mestí, kdo tí bo varuh? kdo branik vam, o prijazna, zeleno obrasla brda s ponosnimi gradovi?

Kdo, kje je junak z moškim srcem, da bi te branil v strašni sili in stiski?

O. glejte ga junaka —!

Sredi ravnine ob dolnji Soči je ustavil obrsko vojsko sam Gizulf, slavni, hrabri vojvoda Langobardov, mogočni gospodar belega mesta Čedada.

Završala je huda, vroča bitka.

Langobardi so bili junaki, ne za pedanj se niso umeknili, ko so se obnje zagnali živi valovi besnih sovražnikov; ali preštevilne čete razdraženih Obrov so jih obšle in objele. V strašnem metežu, ki je nastal, so divjaki posekali Gizulfa in skoraj vse njegove junake; le malo jih je ušlo.

Zdaj je vsa Furlanija zatrepetala v silnem strahu.

Mesta Krmin, Neme, Žovh, Artenia, Reunia, Glemona, Iplis in še mnoga druga so strahoma zapehnila močna vrata, da bi se ubranila obrskega meča in strašne sužnosti.

Z ubežniki pobite vojske, z ženami, otroki, s starci in z vsemi, ki so bežali pred zmagovitimi divjaki, se je v močno utrjeni Čedad zadelala tudi Gizulfova vdova Romilda.

Romilda je bila močna in velika, zelo stasita in zdrava ženska. Z Gizulfom je imela osem otrok: že velika sinova Tasona in Kakona, nedo-

rasla sinka Radoalda in Grimoalda in pa štiri hčere, od katerih je bilo prvi ime Apa, drugi Gala; ime najmlajših dveh ni več znano.

Žalost za možem, skrb za domovino in strah za srečo otrok —, vse to jo je bolelo in peklo, da je bila skoraj ob pamet.

Meščani so jo radi imeli in se zgrinjali okoli nje, saj je bila vdova po ljubljenem vojvodi.

«Gospa», so jo spoštljivo ogovarjali, «kaj ti je modra misel o nesreči, ki smo jo čakali?»

«Kar je, pa je, — vase zaupajmo!» je odgovarjala in si brisala oči.

«Vodi nas zdaj ti, o gospa plemenita, svetuj, pomagaj nam!»

Še enkrat jo je zaščemela žalost za možem, v stotič se je razjokala ob bolečem spominu nanj, potlej pa rekla:

«Branili se bomo do zadnjega diha, če divjaki pridejo tudi nad nas. Posihmal si bomo pa že kako pomagali.»

«Kaj nam je torej storiti, o vojvodinja naša?»

«Ognje napravite in kotle z vodo pristavite, da vsak čas letko s kropom oparimo divjake! In ostrega kamenja prinesite na obzidje, pa loke in strelice, meče, kopje in bête v roke!»

Meščani so brž na brž storili, kakor jim je ukazovala.

A Grimoald, najmlaji, še ne štirinajst let stari sinko, si je opasal kratek meček, kakoršnega so že tačas nosili plemiški dečki, in široko stopil pred mater:

«Mati», je prosil, daj mi četo junakov, da pojdem in maščujem našega očeta!»

«Grimoalde, sinek moj —!» je mati zaihtela in objela otroka; vsi pa, ki so to slišali, so vzdihovali od ginjenosti in želeli:

«Naj bi vsakdo imel toliko zaupanja vase in toliko vere v svoj meč —!»

A kje je sovražnik, kaj dela?

Pozvednikov, ki jih je bila Romilda razposlala, ni in ni bilo nazaj, a mesto je bilo že čisto pripravljeno za obrambo.

Romildina sinova Tason in Kakon sta z lokostrelci zasela obrambne stolpe in oslone obzidja, njiju sestre pa so bile pri otrocih in ženskah, ki so pripravljale gorivo za ognje in nosile vodo in kamenje.

«Dokler živimo, ne prepleza obzidja nihče!» je Tason govoril meščanom in se oziral po ravnini, šireči se na nevarni vzhod in na vse strani.

Romilda, ki je bila zmerom na obzidju in povsod, je prikimala sinu in ga bila vesela v žalosti in skrbi.

Da so se le tudi druga naša mesta zadostno pripravila —?» je skrbelo mladega Kakona.

«Dim vidim . . . ,» je mati rekla. «Vali se in zmerom ga je več.»

«Obri so se razlili po deželi . . . Gradovi gorijo in vasi . . . Ali mesta so utrjena in se ubranijo,» je sin zaupal.

Sovražniki res niso zmogli vseh utrjenih mest.

Ko so se Romildini pozvedniki vrnil, so pripovedovali o razdejanjih in morijah v premaganih mestih.

Za požvedniki so prihrumeli Obri; bili so pijani krvi in zmag in so se neutegoma začeli zaganjati ob močno zidovje prestrašenega Čedada.

Mesto se je obupno branilo.

Izza varnih oslon linastega obzidja in z obrambnih stolpov so sikale v tuleče drhali repate pšice, za njimi je padalo kamenje, vmes so se kadili curki kropa in raztegali kriki sovraštva in groze.

Obrska vojska je besnela kakor jata razdraženih psov; grozotni naskakovalci so se zmagovito primikali obzidju in, puščajoč za seboj mrtve in ranjene tovariše, rjoveče odmikali, a kralj jih je od togote nad neuspehi divje pretepal in zavračal.

«Mesto moram in moram dobiti!» je vpil in ukazoval napade za napadi. Hlepel je po bogastvu, ki ga je v mestu slutil, in po prebivalcih, da bi jih prodal v sužnost, pa grizlo ga je, ker je zvedel, da mestu poveljuje ženska... Ženska se upira njemu, mogočnemu, povsod zmagovitemu kralju! Ženska —!

Romilda je bila tudi med napadi zmerom na obzidju, s prijazno besedo podžigala branbovce, z milo tolažila ranjence in z materinsko svarila tiste, ki so malodušno obupovali. Še ob najhujih naskokih se ni umikala, ampak je uporno gledala divjake in strahoma, z neko vročo in omamno grozo občudovala njih strahovito divjost in razbrzdano silovitost, ali pa je štela umazane šotore oblegajoče vojske in jih ni mogla prešleti, — zmerom se je vštela.

«Koliko jih je! Koliko jih je!»

Po glavi so se ji podile čudne misli. Če bi imela veliko vojsko, — kako bi planila po tehle strašnih možeh, jih premagala in podjarmila...! Včasih se sovražniki dadò vsaj kupiti, najeti... O, če bi jih kakorkoli mogla pridobiti zase..., z njimi bi zmogla vse vse sovražnike... Šla bi nad Franke in Romane, a najprej bi ukrotila silovite Slovcne, ki so se že pririnili do morja in ki zmerom bolj tiščijo v furlanske ravnine... In bi bila kraljica vsem tem junakom, z njimi mogočna in slavna... Dà, kraljica...

Tako je premišljala tudi neko popoldne in gledala po širnem tabo-rišču.

Po mnogih neuspešnih naskokih je obrska vojska počivala in si po svoje lizala rane. Sredi tabora je naenkrat zaplesala in zapeketala čelica konjenikov, se v skočnem diru razvrstila in počasi zapodila okoli mestnega obzidja. Spred je bil jezdec na divjem, nemirnem vrancu, za njim so drobili majhni, grivasti in gibčni konji z napol golimi možaki.

Ko so prišli bliže, jih je bolje razločila.

Sprednji jezdec je bil mlad in krepak, skoraj gol, pa zobat in kosmat, kričav in od neke togote že čisto hripav Ober.

To je bil obrski kralj. S podpoveljniki je prišel iskat, kje bi se mestno obzidje dalo najlaže preplezati.

Romilda je drhtela in strmela vanj. V razburjenju, ki jo je premagovalo, je dvignila roke in se vsa tresla.

«O —! Kakšen le je, kakšen —!» se je čudila in zadihavala.

Kralj jo je grdo pogledal in zdirjal v tabor; kuhala ga je velika nejevolja, ker je spoznal, da je obzidje močno in da mesta še dolgo ne bo premagal. Zamuda ga je posebno zato jezila in skrbela, ker mu je nevarna gríža začela slabeti upehano vojsko.

V šotoru se je vrgel na ležišče in dal poklicati predse žrece in čarodeje.

«Žreci, čarodeji, — pasje seme!» je vpil nadnje. «Kje mi je sreča, kje plen, ki ste mi ga obetali po svojih ležnjivih bogovih?»

Žreci in čarodeji so trepetali pred hudim kraljem in molčali.

«Ali je tu tista čudovita dežela, kamor so jahali naši ogleduhi in se niso več vrnili?» je kralj rohnal. «Pa kako bi se bili vrnili? Samo najej se smokev ali drugega sladkobnega sadja, pa se ti skremži želodec in te zagrabí smrt!»

A žreci in čarodeji so se plaho spogledavali, govoriti se niso upali.

«Govorite —! je kralj vpil. Govorite zdaj, pasji sinovi, ki se parite z volkodlaškimi sestrami —, govorite in povejte, kje mi je bogati plen!»

Star žrec je pal podolgem na obraz pred kralja in boječe odgovoril:

«Premagaj mesto, o kralj, in v delež ti bo bogastvo, kakoršnega ti še sanje niso gledale!»

«In potlej ti je odprta nadaljna pot v čudovito deželo solnca in neizmernih zakladov!» je obetal še drugi žrec, ko je takisto pal predenj.

«Dà, premagaj mesto, o zmerom zmagoviti kralj, pa prideš zlehka v deželo tolikšne lepote, da se ne bi hotel več vrniti v domače pušče!» je pritrjeval najstareji med čarodeji in grčal v velikem strahu.

Kralj je kriknil v neznanski jezi, poskočil in pretepel žrece in čarodeje. ki so mu zbuvali skomine po bogatem plenu, niso pa mu znali pomagati do zmage nad trdovratnimi čedaškimi brambovci.

Tepeni preroki so se razbežali in kralj je ostal spet sam. Od togote je škripal z močnimi zobmi in se valjal po ležišču, pregrnjenim z mehkiimi kožuhi, oči so mu gorele in plamtele.

Naenkrate se je v ozadju šotora razmeknila zavesa iz živalskih kož in h kralju se je priplazila Baga, najlepša sužnjica, ki jo je bil pobral tam nekje ob zdolnjem Dunavu.

Zares, od vseh mnogih sužnjic, ki jim je zgolj bilo sladiti kraljevo življenje, mu je bila Baga najmileja.

Kralj je brž segel po nji kakor po mladem psičku, togotno lice se mu je nekoliko umirilo, iz oči mu je sijal že čisto drugačen ogenj.

«Jeziš se, o gospodar —,» je Baga šepetala in se mu privijala in izmikala.

Kralju so se preteče naježile obrvi.

«Čarodeji ti niso znali svetovati; prav je bilo, da si jih kaznoval!» je modrovala.

«Molči —!» je ukazal. «Zapoj mi in ljubi me, — to ti je vsa modrost!»

«Če bi bila čarodej, bi ti tudi svetovala.»

«Kako? No, svetuj!» je nejevoljno rekel.

«Potrpi, zaupaj si in boš zmagal, ker moraš zmagati!»

«Ljubi me, Baġa, lepa Baġa!» se ji je nasmehnil kakor otroku, ki govori o neumnih stvareh.

Baġa je bila mlada in ko sam hudi ogenj živahna; z lic, opaljenih od solnca, in iz črnih oči ji je gorelo, kakor bi bila šele to uro privršala iz pekla sameġa; zobje so ji bili močni, beli, lasje pa črni ko tiste plamteče oči in ji v močnih pramenih padali daleč dol pod vitki stas.

Kralj se je umiril. Ali sredi najslaje pesmi, ki mu jo je lepa sužnjica tiho tiho pela v klapavo uho, ga je za srce prijemala strašna togota na hrabre brambovce v mestu; misel, da poveljuje trdnemu mestu slabotna ženska, ga je bolela, da je ječal.

Baġa je še slaje pela in obenem uspavajoče čehljala hudeġa kralja po kodravi bradi. Roke so ji bile mehke, pesem je bila mila, tiha in tišja.

Sladka omotica je pripravila kralju oči. Mižal je, a je bedel od jeze in skrbi, ki so ga dramile. Trudne misli so mu gledale močno mestno obzidje s hudimi in trdovratnimi branitelji, med njimi stoji ženska in ga izzivajoče gleda.

«Morda je bila poveljnica sama?» je premišljal. «O, ženska je, samo ženska, pa se mi upira in me zasmehuje —!»

Stresel se je in škripnil z zobmi. Baġa je poskočila, pobegnila in se skrila za zaveso.

(Dalje prih.)

Spomin náte. (Ksaver Meško)

Kako živi naj ranjenec, če neprestano
bi krvavel?
A čas zdravnik zaceli z veščo roko rano,
in bo živel.
Z brezsrčnostjo okrutno ránila v globine
si me srca.
A čas zacelil bol bo, ko bo čez spomine
pozabnosti šla.
In kot da bilo ni nikdar, vse, kar je bilo,
mi bo tedaj.
Mordá te hipno krepenenje se zmotilo
bo kdaj nazaj.
A ta nemir nekdanjega bo hrepenenja
le bled odsev.
Spomin na te kot daljne pesmi v dneħ življenja
bo lih odmev.

Pogovor. (Vera Albrechtova)

„Kaj je najvišje?“
„Bog!“
On gleda z oblakov na zemljo,
kaj dela otrok.“
„Kaj je najsvetlešje?“
„Sonce zlato!“
Iz temne zemlje priklíč
rast bogato.“
„Kaj pa je najslajše?“
„Domača govorica!“
V tvojem srcu prebiva
kot bela golobica.“
„Kaj pa je najboljše?“
„Mati!“
Kadar si najbolj reven,
te vsa obogati.“

Spomin. (Janez Rožencvet.)

Bil je eden onih strašnih jesenskih dni, ko človek ne more koncentrirati svojih misli na nobeno delo in se ga polašča bolestna razdraženost ali obupna otožnost. Za hip so se včasih dvignile megle in odkrile temno vznožje gozdnatega hriba, a čez par trenutkov je bilo zopet vse zavito v sivoto. Po šipah je bobnal dež, in znova sem se pogrezal v brezup in razdraženost. Naposled storim to, kar poskusimo v podobnem razpoloženju skoro vsi. Bežim pred sedanostjo v preteklost. Odprem predal pisalne mize, vzamem iz kupa zvezkov enega in čitam:

«Petnajsti dan sem bival v deželi faraonov in čakal v Kenneh v svoji hotelski sobi, da pride pome Ali, sin šejka Ibrahima iz oaze Ufar-Bariah. Veličastni egiptovski spomeniki, ki sem si jih ogledaval dva tedna, so silno vplivali name. Ta dan sem počival in razbiral svoje vtise. Polastil se me je čuden in vzvišen občutek, da živim izven časa in prostora in da se prosto sprehajam po tisočletjih in svetovih. Pred očmi so se mi vrstile bujne in prelestne slike, kakršnih ne more opisati človeška beseda, a telo mi je prešinjala neka prav posebna sila. Čutil sem se neranljivega in nesmrtnega.

V sanjarjenju me zmoti hotelski sluga. Prišel je povedat, da je dospela večja družba Arabcev, ki žele z menoj govoriti. Grem in najdem v pritličju v dvorani Alija z desetorico imenitnikov njegovega rodu. Poklonil se je z onim dostojanstvom, s katerim pozdravlja prost gospod sebi enakega. Seževa si v roke, pogledava v oči in začutiva, da bo prijateljstvo, ki je družilo najina očeta, vezalo tudi naju. Ravnotako sem pri pozdravljanju njegovih spremljevalcev, drznih in ponosnih beduinskih postav, takoj spoznal, da sem že radi svojega očeta deležen njihove naklonjenosti in spoštovanja. In zazdel sem se kakor poslanik mogočne države.

Moj oče je bil pred dvajsetimi leti vodja slavne lord Bootellove arheološke ekspedicije, ki je po dolgoletnem trudu v oazi Ufar-Bariah in še dalje proti zapadu odkrila in rešila znanosti neprecenljive zaklade. Pri tem se moj oče ni izkazal samo kot znanstvenik, ampak tudi kot pogumen in spreten diplomat. Nepričakovano in hitro je pomiril večne medsebojne razprtije tamkajšnjih beduinskih plemen, ki so ogrožala ekspedicijo in njeno delo. Odstranil je s tem nevarnost, obenem pa pridobil ekspediciji stotine dobrih delavcev. In tako je prišel lord Bootell razmeroma po ceni do svetovne slave. Mojemu očetu je pripadla tišja učenjaška slava in prijateljstvo šejka Ibrahima iz oaze Ufar-Bariah.

Šejk Ibrahim ben Omar ni nikoli pozabil, da se je imel diplomatski spretnosti mojega očeta zahvaliti za ponosni naslov «kralja puščave», ki je načeljeval trdni zvezi peterih najmočnejših rodov in razpolagal s 15.000 oboroženimi možmi. Dostikrat mu je poslal tudi v Evropo darila. Letos, ko se je imel njegov sin Ali oženiti s petnajstletno Fatme, hčerjo siroto

enega izmed prijateljskih šejkov, ga je povabil, naj pride za gotovo, da prisostvuje kot najdražji njegov gost slavju, pri katerem bo izvajalo bojne plese na konjih dvatisoč izbranih junakov. Radi bolezní moj oče ni mogel na pot. Sporočil je šejku, da pridem jaz, ako mu je prav. V písmu, ki ga je na to poslal Ibrahim ben Omar, je stalo med drugim: «srečen bom, da pogledam v oko sokolu, ki je vzletel iz Tvojega gnezda. Naj zakrije njegova roka težko rano, ki jo zada mojemu srcu Tvoja odsotnost.»

In tako sva se sestala določeni dan z Alijem v Kenneh.

Zjutraj zarana smo odrinili. Preko rodovitnih polj nilske doline smo dospeli do gora na zapadu in zavili v eno izmed vijugastih zasek. Povsod sama gola skala in svetopisemska samota. Ko se — deloma preko hudih strmin — prerijemo skozi gore, se odpre pred nami puščava. — Neskončno, rumeno žareče valovito morje, in nad njim neskončno, temnomodro nebo. Tretji dan smo se bližali oazi Sini-Irai, kjer smo hoteli prenočiti. Od tam smo imeli še dva dni do cilja.

Nevajen ježe na velblodu in afrikanske vročine sem bil že precej utrujen. Kratki pdmori, ki jih je delala karavana radi molitev, mi niso dosti zalegli, in sparjena voda iz mehov mi ni mogla ugasiti žeje. Z Alijem sva jezdila vštric na čelu karavane in se razgovarjala v mešanici arabščine in angleščine. Razumela sva se vkljub temu izvrstno. Znal je, da kot Evropejec in kristjan nimam predsodkov njegovih rojakov, in ker sva jezdila toliko pred drugimi, da naju niso mogli razumeti, je začel govoriti o svoji nevesti. Bivala je v oazi, ki smo se ji bližali. Sicer ni svoje neveste še nikoli videl, toda hrepenenje mu jo je slikalo, in opisoval je njeno lepoto tako živo, da sem pozabil na svojo utrujenost. Alijeve besede so razodevale ljubezen, vročo kot zrak puščave in brezmejno kakor njeno obzorje.

Zamislil sem se. Žene so v teh krajih pravzaprav sužnje, toda vsaj enkrat so deležne one silne ljubezni, po kateri koprni slehernó žensko srce. Ti trenutki jih odškodujejo za vse kasnejše trpljenje. Pri nas so ženske proste in spoštovane, ampak najgloblje hrepenenje njih srca ostane navadno neutešeno. In zasmilile so se mi uboge Evropejke.

Prijezdili smo med tem na vrh visoke sipine, in pred nami je ležala obširna ploska kotlina, oaza Sini-Irai. Redke palme ob robu so se zgostile na dnu kotline v živozelen otok sredi rumenega morja, in iz njih zelenja so se svetila bela poslopja.

Brez priganjanja so velblodi pospešili korak in že smo jezdili mimo prvih, kakor v goli pesek zapičenih palm. Kmalu je bila blagodejna senca bujnějša. Med palme se je mešalo razno drevje in grmovje, ob potu so se vrstila poslopja, srečavali smo može, ki so nas pozdravljali, ter ženske in otroke, ki so posebno zvedavo motrili mene tujca. Naposled smo zavili skozi široka vrata na veliko dvorišče, obdano z arkadami preproste štirikotne stavbe, karavanzerije.

Najprej sem se dodobra odžejal, potem temeljito umil. Ko sem si utešil še glad in zapalil cigareto, nisem čutil nobene utrujenosti več. Ni bilo še kasno popoldne, in sklenil sem, da si ogledam življenje oaze, po kateri je tolikokrat hodil moj oče. Ker je prišlo k Aliju več mož, s katerimi je imel važna posvetovanja, me ni hotel spremiti, in odšel sem sam.

Na glavnem trgu ni bilo razven par trgovin, otrok, psov in židov ničesar. Šel sem v oddaljenejšje ulice in se sprehajal med vrtovi in nasadi, dokler nisem srečaval žensk z vrči. «Ženska» stran življenja me je povsod najbolj zanimala, in krenil sem tja, kjer je moral biti glavni vodnjak. In pri vodnjaku sem jih videl veliko. Mladih in starih, lepih in nelepih. Židinke s prostim in mohamedanke s zakritim licem. Vse so si imele strašno dosti povedati, prav kakor naša dekleta, kadar gredo po vodo. Ko so odhajale, sem se za nekterimi posebno stasitimj in gracijoznimi ozrl in opazil, da se skoraj sleherna tudi za menoj ozre. Torej enaka radovednost v puščavi kakor pri nas na kmetih. Postal sem židane volje in nerad sem odšel, ko sem se spomnil, da moje vedenje ni ravno primerno tukajšnji etiketi.

Vrnil sem se v ulice med vrtovi in polglasno prepeval prešerno fantovsko. Če sem srečal kako mlado, ki je hitela po vodo, bi jo bil najraje objel in ji rekel: «Ne hodi dalje, dekle! Glej, tu je srce, ki te išče.» Toda prešerna razposajenost se je kmalu umaknila otožnemu občutku osamljenosti, ki se nas polašča na tujem. Stožilo se mi je po domu, ali pravzaprav po ženskem srcu, ker le to more biti moškemu pravi dom. Kakor Ali, ki je sanjal o svoji nepoznani nevesti, sem mislil jaz na ono, ki si jo je zmerom želelo moje srce, ki je pa dozdej še niso ugledale moje oči. Čimdalje silnejše je bilo moje hrepenenje. Zdelo se mi je, da jo mora obuditi, če je živela pred tisoči let, vstvariti jo, če ji je usojeno zemeljsko življenje šele tisoče let za menoj, ali pričarati jo predme, in naj se nahaja na kateremkoli koncu sveta.

Nenadoma opazim, da se pot zavije. Ko pogledam predse, uzrem stavbo, precej različno od drugih v oazi. Sicer ne toliko po slogu kakor po vtisu. Srednjevelika enonadstropna palača je, obdana z visokim golim zidom. Palača ima dokaj bogato okrašene zidce, toda na ulico gleda iz prvega nadstropja eno samo, gosto zamreženo okence. V zidu so velika, lepa mavrijska vrata. Na ulici ni nikogar, iz palače se ne čuje nič in vse naokrog so sami gaji in vrtovi. Kakor začaran strmim v tisto zamreženo okence, dasi ne vidim za njim prav ničesar.

Naenkrat se velika vrata odpro na stežaj, in ob njih se klanjata dve postarani ženski z zakritim licem. Med negovanimi gredami vodi tlakovana pot v odprto lopo z mavrijskimi stebriči in oboki pred manjša krasna vrata in me privedeta v prvo pritlično dvorano palače, kjer me pustita nekaj časa samega. Sedem na divan ob steni in mislim: vsa stvar je pravzaprav čudna in vendar se ne čudim.

Ženski se kmalu vrneta ter me odvedeta v razkošno opremljeno kopalnico. Po raznih predmetih sem sodil, da se tu navadno koplje ženska, in zdelo se mi je, biti mora kraljica ali boginja. Pri slačenju in kopanju mi brez besedi strežeta obe ženski.

Ko je bila komplicirana košel v raznih gorkih in mrzlih vodah gotova in moje telo zelo natrto z mnogimi dišavami in olji, mi pa ne prineseta moje obleke ampak dragocena orientalska oblačila. V mehkih, ohlapnih haljinah sem občutil prijetnost osvežene kože, dočim je bilo moje telo še vroče in prenasičeno solnčnih žarkov, ki so me prepekali tri dni. Ženski me peljeta iz kopalnice skozi dve sobi pred težko zaveso, jo odgrneta in se globoko priklonita. Vidim, da je v dvorani neko žensko bitje, prekrizam roke na prsih in pozdravim.

Pozdrav me je presenetil. Nisem še čul glasu take miline. Obstanem in gledam. Na sredi dvorane sta dva divana, med njima nizka mizica. Povsod obilica preprog in blazin, a na nasprotni strani vidim skozi tri odprte oboke na vrt. Z enega divanov je vstala deklita, stara kakih 15 let. Lica je imela zastrta, a stala je tako, da je bil za njo eden svetlih izhodov. In videl sem skozi obleko obrise tako krasnega in popolnega ženskega telesa, da sem bil ves zavzet in se nisem ganil, ko me je povabila, naj sedem. Šele na novo vabilo se zavem in rečem: oprostite, čudovita roža puščave, blešči se mi od tolike lepote. Očarljiv smeh je kvitiral moj okorni poklon. Sedla je in se naslonila v blazine. Sedem na divan nasproti in strežnici mi prineseta črne kave, slaščic in cigaret.

Palmov list na vrtu odbija solnčni žarek, ki pada skozi zamreženo okno pod stropom med naju, in v tem svetlem žarku valovi modrikast tobakov dim. Poltemo oživljajo pestre barve preprog, a deklitine oči, vprte v me, me delajo čudovito zgovornega. Navadno mi jezik ne teče gladko, a tedaj ni poznal ovire. In se tudi nisem dolgo mučil s svojo slabo arabščino, temveč govoril slovenski.

Ali me je razumela?! Zakaj me ne bi. Saj razumemo tudi v gledišču velike umetnike, ki nam govore v tujem jeziku. In v teh trenutkih sem imel sposobnost, da sem že s samim tonom in z nezavednimi gibi obraznih mišic izrazil vse svoje misli. Govorilo je pač mojih vročih 23 in njenih zornih 15 let. In niti najmanjša besedica nama ni ostala nerazumljiva.

Solnce je zašlo, strežnici prižgeta velike pisane svetiljke in zagrneta izhode na vrt s preprogami. Moja ekstaza je dosegla višek.

Prosim jo, naj mi odgrne svoj obraz. Koprna pade, in zagledam lice, krasnejše kakor sem ga mogel slutiti. Kakor blazen jo vzamem v naročje in obsipljem s poljubi. In padla je tudi druga koprna, ki jo pred menoj ni še nihče odgrnil. Klical sem jo s stotinami najslajših imen, ki so mi vrela s pesniško domišljijo iz srca. Tudi ona jih je našla zame nešteto in vsako izmed njih mi je z novo silo podžgalo kri. Ko ni mogla že nobena beseda več izraziti najine ljubezni, ogrneva težke svilene, zlato vezene plašče in odideva na vrt.

Tesno objeta sva stopala med dehtečimi rožnimi gredami. Nad nama so se zibali vrhovi palm in bleščale velike zvezde. Murni so prepevali svoje jasne pesmi, a v najinih srcih so se kakor božanska blaženost prelivali neskončno sladki in nežni občutki. Bila sva sama na vsem svetu in sama ves svet. Tisto noč sem spoznal, da najvišje modrosti ne hranijo stari, v svinjsko usnje vezani folijanti, ampak cvetoče deklishe ustnice. In najglobljih skrivnosti ne odkriva človek v kemijskih laboratorijih temveč v ženskih očeh.

Proti jutru sva se ločila. Govorila nisva več, ker je bila ustvarjena med nama tako popolna harmonija, da sva se razumela brez besed. Vedela sva, ločitev je neizogibna in najina sreča se ne more več ponoviti. Držala sva oba zaveso in se obotavljala spustiti jo, da ujameva še par trenutkov. Končno dolg poljub, in zavesa se zgrne.

Počasi se okrenem. Pred menoj se priklanjata obe strežnici. Peljeta me nazaj v prvo dvorano, kjer je bila po divanu razložena moja obleka. Naglo sem bil preoblečen. Odklenila so se prva vrata in odprla druga. Sežem v žep in stisnem ženskama v roke par cekinov. Neslišno se zapro vrata za menoj in stal sem na ulici.

Na obledelém nebu z ugašujočimi zvezdami se odražajo palme, kakor iz črnega papirja izstrižene. Hlad mi veje v lica. Od nekod čujem klicati svoje ime, in nehote se odzovem. Lastni glas me spravi k zavesti. Pogledam naokoli, kdo me kliče, in uzrem na ulici Alija s spremljevalci. Možje so držali v rokah baklje in so me najbrž celo noč iskali. Na moj odziv obstanejo, potem pi z divjim krikom stečejo proti meni, da so se videle baklje kakor rdeče, iskreče se kače, ki se zvijajo po zraku.

In mene, ki sem od snoči pozabil na preteklost, sedanjost in prihodnjost, spreleti ta hip zavest — prebil si noč pri Fatmi, Alijevi nevesti!»

Roka z zvezdom mi omahne in ozrem se skozi okno. Ni več jesenske megle. Rumeno žareče morje valovi brez meja, a v morju je živozelen otok z bleščečimi belimi stavbami. Toda morje zične siveti, in otok se krči in krči, dokler ne ostane od njega ena sama ostra črna pika. Iz sivote bije zopet dež po šipah, a tista črna pika se zagriže v moje srce ter mi povzroča skelečo bolečino, ki jo občutim zmerom, kadar preberem te strani svojih zapiskov.

Todí ne mislite, da me peče vest, ker sem izdal prijatelja in onečastil svoje in očetovo ime. Kadar se moški ravnamo po zapovedi prazakona, nam vest ničesar ne očita. Tudi ne mislite, da me je morda sram, ker sem bežal. Po taki noči bi se brez obotavljanja sam zoperstavil vsem 15.000 Ibrahimovim junakom in umrl brez obžalovanja. Kaj naj bi pač še pričakoval od življenja. In če vas skrbi usoda lepe Fatme, spite mirno. Zagotavljam vas, nič žalega se ji ni zgodilo.

Srce me boli, ker se spomnim, koliko let je že preteklo, odkar je moja roka to pisala. Druga grcnka misel velja kraljestvu mojih sanj — skriv-

nostni, čudežni deželi faraonov in bajnim libijskim puščavam — ki jih še nikoli niso videle moje oči. Celo zgodbo sem si namreč jaz na lepem izmislil, ko sem bil dvajsettri leta star.

In vendar se mi zdi včasih, da je resnična.

Sodobni ruski književniki. (Ivanka Breščakova.)

«Malo slavnih in dobrih mož živi še na tvoji zemlji, o velika Rusija!» vzklika ruski pisatelj Merežkovski v nekem svojem zapisku.

Najbrže je to res; zakaj kmalu po revoluciji so se najodličnejši kulturni delavci razkropili po vsem svetu. Berlin, Pariz, Rim, Praga — te velike prestolice so jih sprejele in obdržale med svojimi zidovi. Daleč od svoje snežne, nekoč tako aristokratske Rusije žive, pišejo romane in pesmi, polne spominov . .

Le Gorki je ostal na rodnih tleh, le on se je vedel napram Leninu kakor Suvorin napram Nikolaju I. Takoj po revoluciji se je bil nastanil v Berlinu, l. 1919. pa je postal ravnatelj «Univerzalne boljševiške biblioteke». Razporočen, živi z bivšo igralko Marijo Feodorovno, jako emancipirano žensko, ki je tudi ponosna na svoje ime, katero spominja na nekdanjo carico mater.

Aleksander Blok, tzv. počestni lirik, je čutil tudi malo naklonjenosti do nove vladavine. Opel je revolucijo v poemi «Dvanajst». Nekaj krasnih liričnih pesmi je posvetil Italiji: Firenci, Napoliju, Veneciji. Bil je zvest prijatelj revolucijonarnim levim socialistom; spočetka so ga jako zasledovali, končno pa so pozabili nanj. Obolel je na nevrasteniji in kmalu umrl.

Andrej Bjeli, Merežkovski mu pravi «izgubljeni otrok», je pred kratkim Zapustil je Moskvo in se naselil v Berlinu, kjer pripravlja neko revijo. Bjeli ima objavil roman «Srebrni golob» ter par zbirk simfoničnih in drugih liričnih pesmi. jako rad Gorkega in se odločno zavzema zanj.

Mrtvih pa ne štejejo več: Korolenko in Rosanov. Korolenko je malo pred smrtjo poslal Lunačarskemu šest pisem, v katerih graja nove vladne metode. Šele po njegovi smrti je priobčila te kritike v Parizu izhajajoča ruska revija «Sovremenije Zapiski». — Pisatelj Rosanov je umrl koncem l. 1922.

Med onimi, ki so ostali in še žive na Ruskem, je Fjodor Sologub. Ravno ko je hotel pobegniti v inozemstvo, se mu je pripetila grozna rodbinska nesreča: utopila se mu je žena. Ta izguba ga je silno potrla, udal se je trdi usodi ter ostal na ruskih tleh. Ni boljševik, zato je njegovo življenje še posebno težko. V zadnjem času je spisal neki roman; ker je v Rusiji veliko pomanjkanje založnih tiskarn, ga ni mogel objaviti, pa ga je sam trikrat prepisal in ga prodal. Sologub je simbolist, kot pripovedovalec pa hodi po potu Gogolja in Dostojevskega.

Nekateri književniki so ostali v domovini, čeprav so v svojih delih nasprotniki nove vlade, drugi pa so pravi oboževalci Leninovega nauka. To so predvsem poefi futuristične šole, katera ima v svojih vrstah tudi žene: Ano Ahunatovo, Ano Badlovo, Cvetajevo in nekatere druge, in pa proletarske pesnike: Kirilovega, Gorodetskega, Samobitnika, Aleksandrowskega, Filipčenka in Kazina. Sem spadajo

tudi tzv. poljski poeti, kot Sergij Esenin in Ključev. Vse te sta Gorki in Lunačarski silno navdušila, pa se trudijo, da bi zopet vzpostavili intelektualno življenje, ki je že v pravi dekadenci.

Na Ruskem živi še poet stare generacije, V. Ivanov, Gumiljeva pa so ustrelili boljševiki l. 1922.

Oni književniki, ki so se nastanili po zapadnih prestolicah, živahno propagirajo svoje socialne, politične in domoljubne nazore ter imajo v to svrhu vse polno novih časopisov, knjižnic in revij; v Berlinu samem je 8 ruskih založnih tiskarn. Tam živi Amfiteatrov, ki je živel tudi več let v Italiji; kritik Lev Šestov, pisatelj A. Remisov, B. Zajtjev, Aleksij Tolstoj. V Parizu živi Merežkovski z ženo Zenaido Hippus. Pred kratkim so prevedli na francosko njen roman «Les fantoches du diable», katerega je bila objavila na Ruskem l. 1912. Spisala je tudi mnogo pesmi in povesti, ki so vzbudile obsežno polemiko; začela je izdajati revijo «Novi Put», objavila je 5 zvezkov novel, 3 romane; dramo, zvezek literarne in filozofske ruske kritike.

A. Kuprin je jako znan po svojem realističnem romanu «Jama». Bil je kapitan v ruski vojski, pozneje je pustil vojaščino. Revolucija ga je zatekla na Finskem, pa se ni potem več vrnil v domovino. Sedaj je v Parizu; pravijo, da piše roman o zrakoploubi; jako rad se bavi z okulistiko. (I. l. «Ž. Sv. je prinesel prevod njegove povesti «Olesje».)

J. Bunin, avtor dveh zbirk novel: «Keliž življenja» in «Gospod od Sv. Frančiška», je odpotoval iz Moskve l. 1918. v Odeso, kjer je bil vodja protiboljševiškega časopisa. Je sin bogate plemiške družine. Dobil je nagrado Puškinove akademije, mnogo je potoval in pozna dobro Afriko, Balkan, Italijo. Po padcu Denikina se je nastanil na Bolgarskem, kjer je predaval literaturo na sofijski univerzi. Od ondi je šel na Francosko, kjer je kmalu zaslovel.

Že precej v letih je Konstantin Bannant; pradedi so mu bili s Škotskega, mati pa hči nekega mongolskega princa. Njegove pesmi so polne lirike, barv, aromov, ki so doma na Japonskem, v Indiji in Egíptu.

G. Grebeščikov je Sibirec, pripovednik. Pravijo mu «Gorki iz Sibirije.» Živi v Parizu in ima mesto gerenta pri «Univ. Librairie».

V zadnjem času so mnogo govorili o pisateljici Mariji Evgenijevi, ki je izvršila atentat na Krasina, sovjetskega poslanika v Parizu. Videla sem jo l. 1923. tu v Benetkah, kamor je dospela po dolgi odiseji iz Batuma. Je jako učena, inteligentna in dobra ženska. Nekaj časa je sodelovala pri listu «Gazzetta di Venezia». Iz Benetk je odpotovala v Rim in od tam v Pariz. Skupno z Renejem Bizetom, urednikom lista «Intransigeant», je nadaljevala svojo časnikarsko in pisateljsko karijero. Sedaj je ta pisateljica v zaporu, pred kratkim je bila namreč obsojena na 3 mesece ječe.

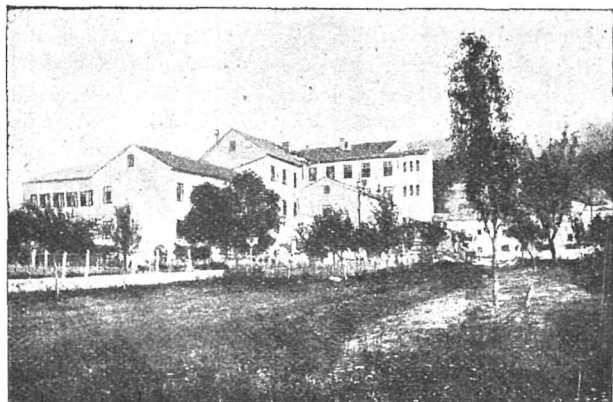
* * *

Ti veliki književniki, razkropljeni po svetu, hrepene po trenotku, ko se bodo mogli vrniti domovini v naročje... Nosijo pa tudi v tujini isti križ kakor nekoč doma...

Naši ženski samostani.

2.

Zavod šojskih sester Naše ljube Gospe v Trnovem

V lepi bistriški dolini leži ob železnici Ilirska Bistrica. Uradi, trgovine, domača industrija dajejo kraju živahno prometno lice. A čudno — šole ni nikjer. Bistričani pošiljajo mladino v šolo v bližnje Trnovo. Tam stoji nad 100 let stara deška šola, nedaleč od nje pa je ob vznožju gologlave Stražice ponosno poslopje — zavod šolskih sester de Nôtre Dame.

L. 1888. sta prišli v Trnovo redovnici s. M. Igonda Pavlinova in s. M. Cirila Obersnelova ter sta še istega leta prevzeli vodstvo zasebne dekliške šole v hiši, katero je v to svrho daroval veleposestnik Ivan Valenčič. Pričeli sta takoj s poukom v I. razredu; priglasile so se 34 deklice. Naslednjega leta sta otvorili 2 razreda in internat s 4 gojenkami. Kmalu je dobila šola pravico javnosti. Z vsakim letom se je večalo število učenk in gojenk, zato so redovnice sezidale l. 1894. novo šolsko poslopje, k čemur so pripomogli razni dobrotniki. Zavodov ugled je rasel od leta do leta, priglašalo se je toliko zunanjih gojenk, da so morale že l. 1901. zgraditi nov internat, veliko in prostorno poslopje. Šola se je razvila v osemrazrednico. Redovnice vzdržujejo tudi enolteni trgovski tečaj in gospodinjski tečaj. Z veliko vnemo goje jezike, glasbo, ročna dela in risanje. Predlanskim se je šola udeležila šolske razstave v Postojni, lani pa jo je priredila sama v lastnih prostorih. Izdelkom se je poznal pečat skrbnosti, okusa in spretnosti, ki je doma zlasti med tihimi zidovi prosvetnih samostanov. Vojna je ovirala tudi delovanje trnovskega samostana, v njem je bila najprej avstrijska, potem italijanska vojna bolnica.

Sedanji prednici s. M. Cirili Obersnelovi more biti pač lepo pri srcu, ko vidi, kako je iz malega zrna zrastle veliko drevo, kako je njeno blago prizadevanje, posvečeno ljubezni in vzgoji deklet, obrodilo bogate sadove. Matere raznih krajev Julijske Krajine pošiljajo tja hčerke v šolo in odgojo. Redovnice so priljubljene v domačem kraju, s priznanjem in hvaležnostjo pa misli nanje tudi v daljavi mnoga bedna žena, katere osirotela hčerka je bila deležna velikodušne zavodove dobrote.

Tebi (Vera Albrechtova)

Najlepšo pesem Tebi bi zapela,
 a Ti si moja pesem brez besed:
 kakor jc drobne ptice v snegu sled,
 tako narahlo naj bi zazvenela.
 Preveč Te moja duša je objela,
 da bi Te kdaj spustila še med svet,
 a ko od njega strti boš in proklet,
 tedaj bo s Tabo v zarje poletela!

O negovanju sobnih rastlin.*) (Just Ušaj)

C) Presajanje.

Pravilno in pravočasno presajanje je velike važnosti za dobro uspevanje sobnih rastlin. Najboljši čas za presajanje je pomlad in sicer tik predno začne rastlina po dokončanem zimskem počitku nanovo poganjati. Velike važnosti je tudi pravilno izbrana vrsta zemlje. Največ sobnih rastlin zahteva črno zemljo iz tople lehe, nekoliko pomešano z drobnim peskom. V glavnem ločimo tri vrste zemlje in sicer lahko, srednje težko in težko. Gozdna zemlja, pomešana z večjo množino peska, je lahka, zemlja iz tople lehe in peska je srednje težka. Ako tej poslednji mešanici primešamo ilovice in komposta, dobimo težko zemljo. Nekalere rastline, zlasti v novejšem času toliko cenjene orhideje, bromelije in praproti pa uspevajo le v polrazpalem lesu, ki pravi zemlji niti podoben ni.

Pri presajanju postopamo tako-le: Nekaj dni pred presajanjem zalijemo rastlino, da bi se pri presajanju zemlja ne osula od korenin. Ko je zemlja umerjeno vlažna, previdno odstranimo lonec. Nato ostržemo s kako leseno trsko par prstov na debelo zunanjo zemljo, porežemo morebitne gnile ali drugače poškodovane korenike z ostrim nožem in vsadimo rastlino v pripravljen nov lonec, ki pa sme biti le za prst širši od prvega. Še prej ne pozabimo povezniti nad odvodno luknjo v dnu novega lonca kos črepinje in pokriti celo dno s plastjo drobnega peska. Kar v loncu manjka zemlje, jo nadomestimo s svežo. Zemlja naj ne sega nikdar prav do roba lonca, ampak palec nižje. To je potrebno, da pri zalivanju ne teče voda črez rob.

Potem postavimo rastline nekoliko dni v senco in jih večkrat obilno zalijemo.

D) Splošno ravnanje s sobnimi rastlinami.

Grmičaste rastline in one z lesenimi stebli obrežemo poljubno, čim so odcvetele. To delamo radi tega, da rastline obdrže svojo lepo obliko. Liste palm in drugih listnatih rastlin moramo včasih umiti z vodo in gobo ali vsaj poškopiti, ker jim prah škoduje. V to svrhu služijo posebne ročne škropilnice iz medí. Dobro vkoreninjenim in zdravim rastlinam pognojimo lahko v letnem času vsak teden z umetnimi gnojili, ki smo jih raztopili v vodi. Taka gnojila v škatljah za cvetice, sestavljena iz več umetnih gnojil, prodaja tvrdka «Vinoagraria» v Gorici. Gnojiti se mora seveda zelo umerjeno in v malih količinah, ker tudi preobilno gnojenje škoduje.

Pravilna toplota v sobi je za uspevanje sobnih rastlin velike važnosti. Nekalere rastline, zlasti one iz vročih krajev, potrebujejo večjo toploto, druge zopet večjo vlago, tretje so bolj skromne in uspevajo tudi v hladni sobi. Enako je tudi gledé svetlobe. Nekalere si želijo solnca, druge pa se počutijo dobro le v sencí, kakor n. pr. razne praproti, aspidistre itd. Ko izbiramo mesta rastlinam, ne smemo misliti le na to, kje nam služijo bolje in okras sobe, temveč upoštevajmo njih življenjske zahteve: toploto in svetlobo.

Največ rastlin počiva v zimskem času in zato v tej dobi ne potrebujejo niti vlage niti toplote. Prevelika vlaga in toplota jim celo škodi v tej dobi počitka. Zelo pogrešno bi torej bilo n. pr. imeti krizanteme v topli sobi in jih močno zalivati. Ta rastlina mora biti pozimi v hladnem prostoru, da le ne zmrzne, in zalivamo jo zelo umerjeno. Čim toplejši in zračnejši je prostor, kjer kaka rastlina stoji, tem večkrat jo moramo zaliti. Zelo škodljiv je rastlinam tudi prepih. Rastline, ki stoje na prepihu, začno hirati, postajajo grde in na njih se naselijo razni škodljivci. Mnoge gospodinje imajo slabo navado, da postavijo rastline med jutranjim pospravljanjem na odprta okna, kjer jih zadene prepih. Ni čudo, da shirajo ob takem ravnanju najtrpežnejše rastline!

Včasih moramo rastline temeljito očistiti, oprati lonce in podstavke ter obrisati liste z mokro gobo. Če je zrak v sobi presuh, postavimo tjakaj z vodo napolnjeno odprto posodo. Najbolje nam služi v to svrho primerna steklena posoda z zlatimi ribicami, ki je obenem tudi v kras sobi.

*) Glej 12. štev. lanskega letnika.

Če upoštevamo vsa tu navedena navodila, nam bodo sobne rastline v naše veliko veselje lepo uspevale in bodo škodljivci in bolezen na njih le redke pojav. Če vkljub vsej skrbi vendarle kaka rastlina začne hirati, skušajmo temu nemudoma najti vzrok. Največkrat bomo dognali, da je povzročila hiranje zemlja, ki je vsled prepogostega zalivanja in vlage postala kislá. V taki zemlji segnijejo korenike. V tem slučaju je takojšnje presajanje neobhodno potrebno. Segnite korenike moramo odrezati in večji del okisane zemlje odstraniti. Ko smo to storili, raztopimo v mlačni vodi nekoliko kuhinjske soli (20 g na vsakih 5 l vode). V to raztopino postavimo za en četrt ure rastlino s korenikami in zemljo, ki se je še drži. Potem jo pa denemo na rešeto, da se odcedi od nje voda do zadnje kaplje.

Konečno vsadimo rastlino v kolikor mogoče majhen lonec in nadomestimo manjkačo zemljo s peščeno zemljo. V prvem času, dokler se niso še razvile nove korenike, zalivamo zemljo le bolj poredkoma.

Na hirajočih rastlinah bomo našli večkrat škodljivce, zlasti razne uši in pršice. Prve se pojavijo vsled zalivanja s premrzlo vodo, druge pa vsled presuhega zraka v sobi. Dočim se uši pojavijo po celi rastlini, najdemo pršice le na spodnji strani listov, kjer razpredejo pajčevini podobno mrežico. Vseh teh škodljivcev se najbolj uspešno ubramo, ako umivamo rastline v milnici iz zelenega mehkega mila (sapone molle), kateri pridamo par žlic tobačnega izvlečka. Par ur na to izplaknemo rastlino s svežo vodo.

Če so pa vršički rastline pobeledi, kakor bi bili s pepelom potreseni, je to znak, da se je pojavila listna plesen. Proti tej bolezni poprašimo rastline z žveplom.

Naši običaji in noše v spodnji tržaški okolici (Antonija G.) (Konec.)

Okoličanke so nosile tudi zlato posebne vrste. Uhani, prstani, zaponke — to se je razlikovalo od meščanskih draguljev. Na uhanih so imele obeske: koške, zvitke in grozde. Na prstih so nosile večkrat zvito zlato, z rdečim kamnom, imenovanim «kačo». Ker so nosile samo naše okoličanke tako vrsto zlata, so morali zlatarji izdelovati to zlato samo zanje.

Med šegami in navadami je najpomembnejše staro okoličansko ženitovanje, «ohcet», ki je pri bogatih ženinih trajala po več dni, deloma na nevestinem, deloma na ženinovem domu. Da se je pri tej priliki iz posebne ošabnosti, «kortežije», marsikdo po nepotrebem zadolžil ter si naprtil skrbi, katerih se ni mogel večkrat zlepa odkrižati, je tudi resnica. A taki so bili časi in vsakdo je hotel nadkriliti z razsipnostjo svojega soseda. Ob taki priliki je prišlo na ženitovanje do 100 ljudi, ki so snedli in popili veliko množino vsega.

V prejšnjih časih, ko so nosile ženske še «opletenko», je bila še šega, katera se je kmalu izgubila. Ko je šla nevesta s svati k poroki, je imela dva predpasnika: spodaj pisanega, zgoraj belega. V roki je držala svileno ruto, katero je skušal izbrani svat iztrgati iz rok. Če se mu je to posrečilo, je bila ruta njegova in nevesta je morala takoj dobiti drugo. Zato si je že «županja», ena izmed svatov, doma preskrbela več rut, da je hitro dala nevesti drugo, kadar ji je prvo izmaknil svat. Moji poročevalci so mi pravili, da je njihov ded pripovedoval, kako je od ene take poroke prinesel 5 svilenih rut domov.

Pri nekaterih svatbah je vsak svat dobil za spomin lepo rdečo ruto in v njej rdeč nagelj. Tudi to sem videla, bila je iz surove svile, a dasi toliko let stara, je bila še kakor nova. Nadalje so imeli tudi navado, podobno dolenski, da so ponujali ženinu več nepravih nevest, katere so jih vzeli izmed radodarne množice, ki se kaj rada zbira ob takih prilikah okrog hiše. Ko jih je ženin odklonil, je vsaka dobila maslen kolač in vina. Včasih so zaprli vrata in je moral ženin iskati kak skriven vhod, da je prišel po

nevesto. Godba pa pri boljših porokah ni nikdar manjkala. Pravili so mi, da so imeli pri nekem takem ženitovanju pri Sv. Ivanu kar dve, domačo in vojaško!

O «bataljonu» naj omenim tudi, da so vsi vojaki razen častnikov morali nositi narodno nošo, tako da so celo nekateri Italijani, ki so stanovali v okolici in bili potrjeni k «bataljonu», nosili pri vojakih to nošo. Vojak je bil oblečen po prejšnjem popisu; za časa Francozov je nosil širok klobuk, na desni strani zavihan in pripet z nekako vejico; pozneje so nosili okroglega s peresi, podobnim sedanjim italijanskim bersaljerjem. Nosili so bele pasove, ki so se križali na hrbtu in prsih; ti pasovi so držali patrone in bajonet. Še ni dolgo temu, kar smo videli naše Brežance po vinogradih, ko so klestili drevje in trte, pa so bili prepasani z belim pasom za «kortelač» — ostanek uniformne našega «bataljona».

Naš okoličan je kaj rad varoval mrliča. Zbrala se je na določenem kraju družba in skupno šla k mrliču. Če je bilo to v času sadja, so si fantje napolnili nedrije ž njim in ga potem razdeljevali dekletom. Fant, ki je imel deklet posebno rad, ji je vedno lučal fige, češplje ali kar je imel — tako da so drugi dan že govorili: «Ta bo vzel to, videl sem sinoči, ko ji je lučal sadje — — —» Na tako naiven način so si odkrivali ljubezen.

Pri mrliču so nekaj časa molili, peli in igrali igre. Moja mati je večkrat pela to pesem, ki so jo peli pri mrličih:

1.

Kej vam čem povedati
od'ne bogate dekelce,
brez straha gor zrejene,
Po tempelni spancirala,
na moški spol ozirala,
fante seboj motila.

2.

Bogu se pa zadosti zdi,
pošlje ji veliko bolezen.
Pošlejo ji po padarja,
da bi ji kaj pomagal.
Ko padar pride k nji,
ji ne more nič pomagat.

3.

Padar jim taku veli:
Pošljite ji po mašnika,
da jo bo z Bogom spravu
Mašnik pride k nji,
ji lepo prigovarja:

4.

«Oj dekelca, dekelca, sprav se s Kristosom,
da se boš ž njim tam veselila.»
Dekelca pa je taku odgovorila:
«Če mi neče Bog nebesa dat,
tud' zanje ne bom prosila.»

1.

Črna zemlja se je odprla
in to truplo dol požrla.
Oj fantiči in dekelce,
vzemite si z'an špegu!

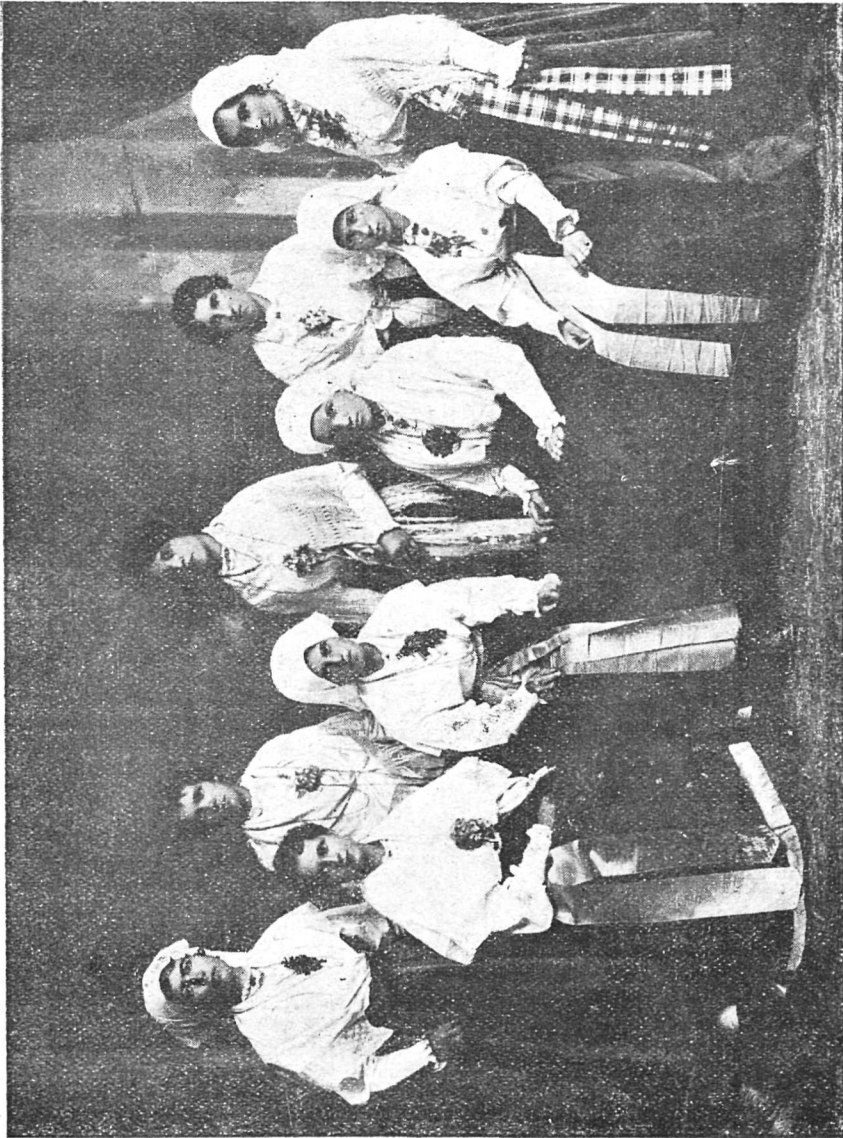
Vedno so izbrali može in fante iz boljših hiš, da so nosili mrliča; vabili so jih h krstu ali na ženitovanje. Dogovorjeno je pa tudi bilo, da so vabili fanta in deklet h krstu, na botrinje ali ženitovanje tam, kjer bi bili radi videli, da se ta dva vzameta. In največkrat se jim je to posrečilo.

V vsakem kraju so imeli svoj letni ples na prostem, to je bilo še pred kakimi 30 leti. Takrat so plesali pod «velom» — neko platneno streho, pritrjeno na 6 kolih. Prve plese so plesali v nar. nošah, «gor pokrite» s pečo, potem pa so se preoblekle; ples se je vršil navadno v nedeljo po godu farnega patrona. Plesali so v največji vročini in največjem prahu. —

Kakor sem že omenila, se redkokje dobi še kos stare okoličanske noše — vse je izgínilo, skoro brez sledù. Le tu pa tam hrani kaka stara ženica v svojem predalu lepo krilo s pisanim trakom, belo opleče, lepo zlikane in krasno vezene rute, črn svilen predpasnik z modrim trakom. Zakaj ona vse to tako skrbno hrani? Da pusti svojim

potomcem v spomin na nekdanje čase? O ne, ona hrani za svojo smrt! Saj vedno ponavlja: «Tam je vse pripravljeno, to me oblecite.» In ko bo poslednja stara ženica odšla iz tega sveta, pojde z njo tudi poslednja okoličanska narodna noša.

Ni li to žalostno? Kje so bile takrat one mlade hčerke — med temi sem bila tudi jaz —, da niso zabranile ponesti v zemljo tak zaklad? Pa kar je odšlo — je odšlo. Skrbeti moramo za one, ki so še ostale. Prepričajte, ve mlajše, svoje babice, kaka škoda je, da se taka dragocenost starožitja ne ohrani! Še marsikatero zrno je tu pa tam skrito; marsikdo zna za kak dogodek, ki se njemu zdi morda malenkosten, ali je lahko neprecenljive vrednosti. Vi vsi, ki slišite kako tako dogodbico iz prejšnjih dobrih časov, jo povejte, če se vam je ne ljubi napisati, kakemu znancu, ki jo morda vendarle reši pozabljenja.

Tržičanke v narodni noši.

IZVESTJA

DRUŠTVENA POROČILA

Žensko dobrodelno udruženje.

† *Umrla je na graški kliniki Olga Ponikvarjeva, hčerka nedavno umrle Karle Ponikvarjeve, zavedna in delavna članica našega društva. Njenemu že itak rahlemu zdravju je povzročila smrt ljubljene matere nepopisen udarec; zaman je potem iskala leka v tujini: ločiti se je morala s sveta v najlepši pomladi svojega življenja. Globoko tugujočemu očetu in plakajoči sestri ter bratu naše najiskrenejše sožalje!*

PO ŽENSKEM SVETU

Ženske slušateljice na ljubljanski univerzi. V zimskem semestru 1924.-25. je bilo na ljubljanski univerzi vpisanih 1376 dijakov, od tega 95 ženskih slušateljic. Po posameznih fakultetah je bilo: na filozofski 36 rednih in 32 izrednih, na juridični 8 rednih in 1 izredna, na medicinski 8 rednih, na tehnični 8 rednih in 2 izredni ženski slušateljici. Na teološki fakulteti ni nobene dijakinje.

Predpis za železniške nameščence v Jugoslaviji. Jugoslovensko prometno ministerstvo je izdalo naredbo, glasom katere morajo železniške nameščence v službi nositi črne obleke, segajoče 20 cm čez kolena; obleke ne smejo biti izrezane okoli vratu.

Katarina Breškovskaja. V zdravilišču dr. Kramerja v Praži živi tačas 81-letna Katarina Breškovskaja, «babica ruske revolucije». Breškovskaja je potomka stare ruske plemiške družine, a je vse svoje življenje posvetila revoluciji. Borila se je proti trem carjem: Aleksandru II. in III. in Nikolaju II. Tridesettri leta je preživela v Sibiriji, 12 od teh v trdnjavski ječi. Vendar je še duševno in telesno čila in pravi, da bi začela iznova, ako bi bilo treba. Sedanjemu boljševiškem redu v Rusiji je odločno nasprotna in pravi, da je boljševizem duši ruskega ljudstva popolnoma tuj. V pogovoru s nekim nemškim poročevalcem je izjavila: «Boljševizem je tuja ideja, tuje telo v državi in ljudstvo ga ne bo trpelo. Njegov uspeh je pripisati okolnosti, da je presenetil 160 milijonski narod in da je orožje od tedaj v rokah tistega maloštevilnega dela, ki se je bil pridružil Leninu. Poznam svoj narod! Mnogo desetletij sem z njim trpela in poznam njegove želje. Boljševizma neče. Pravtako, kakor neče carizma. Dela hoče, miru in svojo vero. Padec sovjetske vlade je neizbežen. To vem, ker sem pripravila revolucijo.» — Ob zaključku pogovora je

Breškovskaja rekla: «Vrnem se domov. V Rusiji imam še veliko dela. Posebno v šolah. Tam bom poučevala mladino in ji rekla, da je bodočnost svete Rusije. Starih ruskih carjev me ni strah in novih se ne bojim. Ni me strah njihovih ječ, za menoj je rusko ljudstvo in sedemdeset let ruske preteklosti!» — Občudovanja vredna žena, ki je vse svoje življenje posvetila in žrtvovala ideji.

Žena Leva Tolstegea, velikega ruskega misleca in pisatelja, je globoko razumevala moza in mu tudi pomagala, kjer je le mogla. Znano je, da je bil Tolstoj izredno delaven in vstrajen človek. Dolgo vrsto let je delal neprestano; po več ur na dan je opravljal poljska dela, potem je pa sedel pri pisalni mizi po 10—16 ur. Velika romana «Vojno in mir» ter «Ano Karenino», ki obsegata vsak okoli 1000 strani, je predelal in od prve do zadnje besede prepisal sedemkrat. Žena, ki je bila prav tako marljiva, ju je tudi ravno tolikokrat prepisala na čisto.

Žensko gibanje na Rumunskem. Pred kratkim se je vršil v Bukareštu kongres rumunske ženske lige, katerega sta se udeležili dve veliki ženski udruženji; Društvo pravoslavnih Rumunk in Liga za ženske pravice. Kongres se je pečal s političnimi in socialnimi problemi. Na Rumunskem je še vedno v veljavi znani Napoleonov zakonik, ki je nasproti ženstvu krivičen in skrajno reakcionaren. Kongres je sprejel sklepe, v katerih zahteva za žene vse državljanske pravice. Na kongresu je govorilo tudi več politikov, ki žele izkoristiti žensko gibanje v strankarsko-politične svrhe.

Zahteve ameriških žena. Kljub velikim svoboščinam in političnim pravicam, ki jih uživajo žene v Združenih državah, vsebujejo zakoni posameznih zveznih dežel še mnogo določb, ki kršijo načelo enakosti vseh državljanov pred zakonom, neglede na spol. National Woman's Party — Narodna ženska stranka — zahteva sedaj, da se sprejme v zvezno ustavo dodatni člen, ki naj se glasi: «Moški in ženske imajo po vseh Združenih državah in v vseh krajih enake pravice.» V tem zmislu naj se potem spremene vsi zakoni posameznih držav. To svojo zahtevo pojasnjuje ženska stranka z naslednjimi dejstvi: Več kot polovica zveznih držav ne sprejema žensk v poroto; le v eni tretjini držav velja prostitucija kot zločin tako za moške kakor za ženske; v dveh državah more oče odvzeti materi varuštvo nad otrokom potem določila v oporoki; to more storiti, še predno je dete rojeno; v dveh državah pripada ženin zaslužek izven doma možu; praktično je mož

v vseh državah lastnik dela, ki ga žena opravi na domu; če se žena ponesreči pri izvrševanju gospodinjiskih dolžnosti, pripade odškodnina možu; v očeh postavodajalca torej ni oškodovana žena, temveč mož, ki je izgubil njeno delovno moč; v Rhode Islandu je oče edini varuh legitimnega otroka; postava stoji na stališču, da v nezakonskem otroku ni očetove krvi; pred postavo odgovarja za nezakonskega otroka le mati; v večini bolnišnic Združenih držav žene nimajo dostopa kot zdravnice za notranje bolezni; iskati morajo prilike za praktično šolanje drugod; mnogo je še v Združenih državah juridičnih šol, ki pod nobenim pogojem ne sprejemajo žensk.

Ženske v nemškem parlamentu. V Nemčiji so žene takoj po prevratu dobile volilno pravico in v prvo narodno skupščino leta 1919. je bila med 423 poslanci 41 žena, to je 9.6%. Pri volitvah v prvi republikanski državni zbor l. 1920. je bilo med 463 poslanci izvoljenih le 37 žena ali 8%. Pri naslednjih volitvah v državni zbor meseca maja 1924. je število ženskih zastopnic še bolj padlo; med 478 poslanci je prišlo v državni zbor 27 žena ali 5.7%. Ob zadnjih volitvah — 7. dec. 1924. — so pa bile med 493 poslanci izvoljene 33 žene ali 6.6%, ki pripadajo sledečim strankam: Socialno demokratični 17, Nemški demokratični 2, Nemškonarodni ljudski 5, Nemški ljudski 2, Centrumu (kat.) 4 in Komunistični stranki 3.

HIGIJENA.

O umivanju. Zjutraj, ko vstanemo, se umijemo, počesemo, itd. Tako smo se učili in se še učijo otroci v šoli in tako povéčinoma delamo. Pa kdo izmed nas ni bil pri tistih, ki so se v zimskem času kolikor toliko stresli pred skledo mrzle vode? In ravno pozimi se kaj rado zgodi, da skočimo malce pozno iz gorke postelje, otrok pa že itak ni spraviti iz njih in ravno oni kaj radi hranijo čas prav pri umivanju. Konec prstov v vodo, dvakrat, trikrat okrog noska, pa je vse opravljeno in hajd v šolo! In so ušesa, da bi sejali korenček vanje, in vrat, da bi ga odrgnili s krtačo in bi bil komaj čist! Pa tudi ob prostih dneh! Zjutraj, ko ima vsaka hišna gospodinja polne roke dela in ji ni niti zameriti, če prepusti umivanje «lastnemu prevdarku» svojih otrok, posebno če jih ima dosti. — Temu lahko odpomo-remo; umivajmo sebe in otroke temeljito zvečer. Predno grejo otroci spat, obleko in srajčko do pasu dol in brisačo zavezano okrog pasu, da ne zmočimo obleke, in umivanje gre od rok, da je veselje. Ušesa in vrat in roke gor čez rame z milom, potem pa izmijemo in dobro ootremo. Zdrgnemo otroka temeljito, da se ne prehladi in ga oblečemo v spalno srajco. Potem pa še z nogami v vodo, umijemo nože gor čez kolena in jih zdrgnemo ravno tako temeljito

in natakemo copatke. Nato pridejo na vrsto še zobje. In zjutraj je treba samo splahniti obraz in usta, počesati lase in toaleta je opravljena. Deklice prečesemo z gostim glavnikom in jim spletemo kite, da ostanejo lasje gladki do jutra, in zjutraj je glava hitro počesana. Pri otrocih je važno umivanje nog zvečer posebno v poletnem času, ko tekajo bosi okrog in nanesejo zvečer v posteljo vso umazanost celega dne. Tako pa ostane posteljno perilo dosti bolj dolgo, čedno in je tudi na tisto stran mnogo prihranjena.

In tisti izgovor, da se prehladimo, če se umivamo do pasu, ne drži. Začeti seveda ni treba tisti dan, ko je najbolj mraz, in tudi ne z ledeno vodo. Če pa je život že privajen, zdržite tudi ob najmrzlejših dneh. Vzeti pa ni treba nikoli popolnoma mrze vode.

A. F.

O masazi obraza.

Zrcalce, zrcalce na steni,
obrazek mi dobro poglej...

Kako si vendar kruto, ti zrcalce! Ne poznaš usmiljenja, nikomur ne prizanašaš! Brezobzirno odkrivaš gubo za gubico, ne prikrivaš ne madežev, ne peg in tvoja hladna gladina verno reflektira stezice in poča, ki jih grebe v obličje razdiralna sila časa. In veš, tedaj bi te človek treščil ob tla kakor kraljična v pravljici...

Katera zrela žena ne pozna sličnih razpoloženj? Pa nikar je ne sodite, da je površna koketa! Mladostna sila izginja in prihuljeno vstopa starost, pa bi žena ne vzdrhtela? In kaj čuda, če poseže po neštetihi lepčilnih sredstvih — pričarati dih mladosti, vzdržati ga vsaj za hip!

Žena, ki ima prirojen čut za dostojnost, fineso in estetiko, bo zmerna in previdna v izbiri in uporabi kosmetičnih sredstev; toda žal, da se velika večina liči tako, da vzbuja le zasmeh in pomilovanje. Zlasti opažamo to pri starejših ženah, ki izkušajo pokriti vele poteze in globoke gube z debelo plastjo raznobarnih ličil; tako naličen obraz učinkuje kot odurna maska.

Bolj kot razna mazila, ki jih ponuja vsiljiva trgovska reklama in ki navadno niso drugega kakor navadna parfimirana svinjska mast, je priporočljiva masaža obraza. Vsaka žena, ki prekorači 25. leto, bi morala posvečati mnogo več pažnje negovanju svojega obraza in smatrati masažo prav tako važno kakor umivanje, kopanje, snaženje zob i. t. d. Naj je ne smatra kot čin frivolnosti in koketerije, ampak kot važno panogo telesnega negovanja. Koliko skrbi posvečamo vendar toaleti; venomer čistimo, peremo, likamo, prenavljamo. In da bi naš obraz ne zaslužil niti tolike pozornosti kakor lanski klobuk, ki smo ga pravkar privlekli iz omare, da ga popravimo in osvežimo?

Z leti se rahlja in izginja takozvano vezno staničeje, ki se nahaja v notranji plasti naše

kože; mišičevje nima več one krepke opore, upada in se poveša. Odtod gube na obrazu, odtod veli, upadli obraz! Uvela koža, onemoglo mišičevje na obrazu se mora hraniti, krepčati, da se prepreči ali vsaj zadrži, kolikor je pač mogoče, nagubanje kože, povešanje in upadanje mišic. To izkušamo doseči z masažo, ki je pač najpriprostejše in hkrati najcenejše lepotilno sredstvo.

Pri masiranju obraza se skoro ne moremo izogniti kremi, toda uporabljajmo le take, ki vsebujejo malo maščobe in so prirejene na podlagi lanolina, vazelina ali glicerina. (Sam glicerin ni priporočljiv, ker porumeni kožo.) Zvečer, predno ležemo, si namažemo obraz s kako dobro kremo in potem prične mo z masažo. Z notranjo stranjo sklenjenih, iztegnjenih prstov potezamo precej krepko po gubah po dolgem in počez. Pri masiranju podolžnih gub na čelu potegnemo obrvi navzdol; kadar pa potezamo po navpičnih gubah, ki se tvorijo rade v smeri nad nosom, pa potegnemo obrvi navzgor. Glede gub na licu in zarez, ki teko od strani nosa proti ustom, pomnimo sledeče: Kadar masiramo levo polovico obraza, povlečemo usta na desno in obratno. Pri masaži gub, ki se vlečejo od ušes proti vratu na levi strani, zasakajmo glavo na desno in potezajmo ob spodnji čeljustni kosti. In če skušamo odpravljati preprijazno linijo takozvanega dvojnega podbradka, tedaj nagrimo glavo nazaj. Kratkih deset minut in olepševalni proces je končan. Kri kroži živahneje po masiranem mišičevju, mu donša več hrane, ga osvežuje in krepči ter, če že ne prepreči, vsaj zadrži povešanje in upadanje mišic.

Pri masaži je treba paziti tudi na to, da se delikatnejša mesta ne tarejo in drgnejo preveč, zakaj vrhnja plast kože se na ta način zrahlja in odloči od notranje plasti, takozvane tolstnice, kar pa povzroči lahko še globlje gube. Nekateri svetujejo, da se partije okoli oči sploh ne masirajo s potezanjem, ampak le s rahlim trkanjem.

Po dokončani masaži se odrgne obraz z bombažem, da se odstrani krema, prah in druga nesnağa, ki je tekom dneva zamašila drobne luknjice v koži. — Odsvetujemo uporabljati zvečer toaletno vodo in puder. Zjutraj si umijemo obraz najprej s toplo vodo, da se odstranijo ostanki kreme, potem pa še z mrzlo, kar zelo osveži obraz.

Jeza, skrbi, bolezen, strasti, predčasno razorjejo in postarajo obraz; proti temu žal ni pomoči. Nešteto pa je slučajev, kjer nagla jeza, razburljivost, neutemeljena nezadovoljnost ali po domače sitnost, začrtavajo v obraz trpke, sitne, grde poteze, ki jih ne odpravi niti kozmetika, niti masaža. Zato proč s Ksantipol! — Notranji mir in dobrota ter veselo razpoloženje v duši pričara na obličje oni izraz harmonije in zadovoljstva, ki osveži in polepša naš obraz bolj kot masaža, bolj kot vsa kozmetična sredstva! Severjeva.

KUHINJA

Velikonočni pirihi. Ako pirihe (pisanke) barvaš, jih ne devaj v vrelo vodo, ker radi počijo. Ne pozabi deti v barvo malo soli, da se jajca enakomerno pobarvajo in niso lisasta. Ko se barva posuši in so še topla, jih rahlo drgni s koščkom slanine ali z oljnato krpico, da se bodo lepo svetila.

a) Ako hočeš na pisanice kaj napisati, vzemi lesen klinček ali priostreno vžgalico in jo pomoči v soliterno kislino. Pisava bo bela, ker kislina takoj razje barvo. Tako lahko napraviš razne vzorce in napise. V to svrhu izreži srčke, listke ali kar hočeš, položi jih na pirihi in jih občrtaj s kislino.

b) Naberl pomladnih cvetic: trobentic, marjetic, vijolic, zvončkov. Lepo razvrščene jih gósto položi na jajce in preveži z nitko, pa tako, da se nit ne dotika lupine. Nato zaveži jajce v prav tanko izprano cunjico (organtín, tul) in ga kuhaj v barvi, kakor sem povedala v začetku. Ko razdereš potem ovoj, boš videla čudežno lepo pisanico: vse cvetke se poznajo tako lepo, kakor bi jih noben umetnik ne mogel naslikati. Temeljna barva se vidi le tupaťam, kjer je cvetje odpadlo; drugje je upodobljeno, kakor si ga položila — spretno ali nerodno. V vsakem slučaju pa je lepo pisano polje.

c) Nekateri krase pirihe tudi s tzv. lepilnimi slikami (Abziehbilder), ki se dobe v papirnici in drogeriji. Pomoči tako podobico v mrzlo vodo in jo prilepi na jajce ter jo priveži s tanko belo cunjico, da ne odpade. Daj kuhat to jajce v mlačno vodo; ko je kuhano, odveži še vročemu cunjico in previdno potegni papir, da ostanejo podobice na jajcu. Za tak slučaj rabiš lahko le take podobice, ki so na svilnatem papirju, ker se debelejši papir ne more prilepiti na jajce brez gub. Seveda je zopet najvažnejše: v vodo deni malo soli in kisa, drugače je škoda dela.

I. Z.

Orehove in mandeljnov rezine. 15 dkg moke, 10 dkg masla, 10 dkg sladkorja, 2 žlici ruma ter 4 jajca dobro zmešaj. Mešati moraš vsaj četrt ure. Nato prideni zmesi 10 dkg drobno sesekljanih ali zmletih orehov, odnosno mandeljnov ter vse skupaj še dobro zmešaj. Zmes raztegneš na namazan pekač, približno pol prsta na debelo, ter v pečici spečeš. Pri peki pazi, da se ti preveč ne strdi, ker se ti sicer vse zdrobi. Vzemi nato iz peči ter nareži na podolgovate ploščice. Za to množino moraš imeti velik pekač, ako ga pa nimaš, ali če je pečica premala, spečeš v 2 pekačih, ali pa vzemi le polovico od vsega. Rezine so prav primerne za h kavi, čaju ali kompotu.

Hitro napravljena majoneza. Majoneza napravlja marsikateri kuharici mnogo preglavice, dasiravno je jako enostavna. Po naslednjem receptu se najhitreje naredi:

Skuhaj prav trdo 1 ali 2 jajci. Jajce ohladi, odstrani beljak ter rumenjak na drobno

steri v kotličku za sneg. H zdrobljenemu rumenjaku primešaj 2 surova rumenjaka (na 1 kuhan rumenjake se vzamela vedno 2 surova rumenjaka). Med neprestanim mešanjem vlijaj polagoma mrzlega olja, da se vse skupaj zgosti. Vlivanje olja se ponavlja vsakokrat, ko se zgosti in strdi. Čim več olja se vlija, tem več bo majoneze. Ko se ti zdi, da je je zadosti, vlij nekoliko limonovega soka ali pa žličico gorčice ter vse dobro pomešaj. Majoneza je gotova in jo lahko takoj serviraš, ali pa še lahko počaka. Ker je trda, se ne zredči tako brzo.

Kakor znano se majoneza servira h kuhanim ali na «gardeli» (lesici) pečenim ribam. Za 3 jajca se porabi osminko olja in zadostuje za 6 oseb.

—a—

Sauce tataré (tatarska omaka). Mešaj 1 rumenjake, nekoliko belega popra in kapaj počasi v to 1 žlico olivnega olja. Ko se zgosti, prideni zopet 1 rumenjake in kapaj še 1 žlico olja. Delaj tako dalje, da vmešaš vsega 4 rumenjake in 4 žlice olja. Naposled prideni še žlico gorčice (ženofa), žlico sesekljanih kapar, 2 zrezani kisli kumarici, malo kisa, limonovega soka, soli in sladkorja. Ta omaka se servira k različnim pečenkam.

Ruska jajca. Kuhana jajca razpolovi. Iz rumenjakov napravi tatarsko omako, pa ž njo zopet napolni beljake. S takimi jajci se prav lepo okraši pečenka. **Vida.**

GOSPODINJSTVO

Pomivanje in ribanje belih tal. Ko sem bila pred petdesetimi leti v Medjimurju, so imela tam dekleta navado, da so znesla vsako soboto klopi, mize in kar je še bilo takega lesenega, pred hišo in so vse poribala. Tako tudi tla, ako so bila lesena, kjer je bil ještrk (ilovnata tla), so ga pa na novo namazale in ugladile. Ribale so z belim drobnim peskom in slamo in tla so bila bela kakor mleko. Samo prašilo se je rado pri pometanju, če ni bil pesek dobro odpran in odmit. Po hišah je bilo torej vkljub velikemu delu na polju vedno snažno. Tako je tudi na štajerskem in v mnogih krajih na Hrvaškem. Priučena je dekletom snaga že iz mladega in zato jim ni to nikakor posebno delo.

Bila sem pa tudi pred mnogimi leti v vasi nad Gorico. Voda je tekla sred vasi, po hišah pa črna tla, klopi in mize črne, kakor da bi bile pobarvane. Vprašam, če barvajo tla, pa dobim odgovor, da pri njih ni navada ribati tla kakor na Kranjskem. Samo za velike praznike se zdrgnejo mize, klopi in tla z žaganjem in umijejo.

Slovenka ljubi snago, pri Slovencih se riba in snaži redno, po kmetskih hišah se belijo mize, stoli in tla, samo kjer mejimo na jug, je otopel čut za snago. Po mestih se riba nekaj bolj poredkoma, ker je delo tako

drago; neporibana, umazana bela tla pa kvarijo stanovanje, najlepše pohištvo izgubi na umazanih tleh. In večkrat ko so tla ribana, hitreje so čista. Pri ribanju je glavno, da so tla dobro izplahnjena in obrisana. Neizplahnjena tla so siva, lepo poribana so rumenkastobela. Za ribanje je treba dobre krtače, mehka ni kaj koristi. Posebno za jako umazana tla in kjer so špranje, torej gnezdišča mrčesa, je potreben vroč, hud lug. Prava ribavka ima dve posodi z vodo, tri cunje in lonec z lugom. Najprej polije kos, ki ga hoče oribati, z vrelim lugom, potem drgne, vedno po dolgem, nato pobere umazanijo s prvo vodo in cunjjo, in oplahne z drugo vodo in cunjjo, potem močno obriše s suho cunjjo. Kakor hitro je voda grda, je treba druge, ker se z umazano samo mažejo tla. Mokra tla se ne smejo pokriti, sicer zamolknajo, hoditi po mokrih tleh ni zdravo, pa tudi zamažejo se, če so komaj poribana.

L. F.

IZ NAŠE SKRINJE.

Naši Gorenjci. (Nadaljevanje.)

Šmarna gora. Gorenjskemu ljudstvu je Šmarna gora tako prirasla k srcu, da bi moj opis nikakor ne bil celoten, ako ne bi omenila te sloveče božje poti.

Šmarna gora, oddaljena 8 km od Ljubljane, stoji nekako v sredi med Ljubljano, Kranjem in Kamnikom. Je popolnoma sama zase, kakor bi vzrastla iz tal. Visoka je 671 metrov. Višini, ki je že nad sredino hriba, se deli v dva vrha. Na vzhodnem vrhu stoji prekrasna romarska cerkev roženvenске Matere božje, ograjena z močnim utrdbenim, tu in tam preluknjanim obzidjem, ki ti jasno priča, da so tu imeli nekdanj naši pradedje zatočišče pred krvoločnim Turčinom.

Nasprotni vrh, ki je deloma skalnat, deloma pa obrasel z gozdnim drevjem, se imenuje «Grmada». Tudi to ime je iz turških časov. Kadar so namreč domačini zaznali, da se bliža turška nevarnost, so na tem vrhu zažgali grmado, ki je opozarjala širno okolico, naj se pripravi, ker se bliža Turek.

Šmarna gora ima lepo lego ter ti nudi z vrha krasen razgled na vse vetrove. Gledaš Ljubljano, Krim, Škofjo Loko, Kranj, Kamnik, razne gore in planine, da, o jasnem dnevu zagledaš celo vrhove očaka Triglava. Zato je Šmarna gora tudi turistom zelo priljubljena.

Naš priprosti človek sicer zelo ljubi naravne lepote, toda da se mu je Šmarna gora priljubila tako silno, so mnogo vzrok «šmarnogorska poročila iz turških časov», katera je čul od svojih dedov. Ta poročila vsebujejo mnogo resničnih, mnogo pa seveda tudi namišljenih zgodbic. Da bi na pr. človek, ki je že odrasel, še ne posetil Šmarne gore, to smatra gorenjski očanec za smrten greh in je prepričan, da duša onega

človeka, ki je v življenju vsled brezbržnosti opustil božjo pot na Šmarno goro, ne bo preje videla nebes, dokler ne bo romala na Šmarno goro. To mnenje je staro in zelo razširjeno. O tem je vedel že naš veliki pesnik Prešeren. Čujmo, kako poje:

«Vi, ki hodite na sveto
Šmarno goro, blagor vam,
častit Mater v nebo vzeto.
A gorje odlašavcam,
ki tak svojo dušo črtjo,
da it opuste pred smrtjo
roženkranc in litanije
molit, hvalo pet Marije.
Ta kdor Kranjcev gre iz sveta,
dokler ni še tukaj bil,
v hiši večnega Očeta
se ne bo prej veselil,
dokler ne dočaka dneva,
da tu gori pride reva
roženkranc in litanije
molit, hvalo pet Marije.
Te ga ki na goro hodi,
bo Marija varvala,
da ne bo peklenski zlodi
v smrtni uri motil ga.
On bo šel v nebesa srečno,
gori z angelci bo večno
roženkranc in litanije
molil, hvalo pel Marije!»

Procesije na Šmarno goro ljudstvo še sedaj zelo rado prireja zlasti za odvrnjenje kake nesreče, tako na pr. o suši, o časa kake kužne bolezni itd. Posebno mnogo procesij iz vse okolice je pa romalo na Šmarno goro-l. 1895. za odvrnjenje potresa.

Na potu v goro so postavljena tri večja zidana znamenja, posvečena Materi Božji. Prvo stoji bolj v vznožju hriba, drugo nekako v sredi, tretje, imenovano «Sv. sobota», pa tik pod vrhom.

Za hrbotom drugega znamenja je skoro navpična skala, na kateri opaziš par malih, gladkih dolbin. Te dolbine so nastale tako:

Ko je Mati božja potovala z malim Jezuškom po svetu, je zašla tudi na Šmarno goro. Pot je bila utrudljiva in Marijo so začele silno boleti roke. Rada bi bila nekoliko odložila Božjega sina, toda nikjer ni bilo najti mehkega prostorčka, povsod samo trda in mrzla skala. V tem ji pride naproti mlad lovec in Marija ga poprosi, naj vzame samo za kratek čas njeno dete v naročje. Toda lovec je bil trd in ošaben človek. Niti odgovora ni dal, nego kakor bi je ne videl in ne čul, hitro odšel naprej v dolino. Marija je bila vsled tolike trdosrčnosti tako užaloščena, da je milo zaplakala in vzdihnila:

(Manica.)

KNJIŽEVNA POROČILA

«Otroško perilo», knjižica, ki jo je priredila urednica naše priloge, Milka Martelančeva, je izšla te dni. Dobiva se pri štoki v Trstu in pri upravi «Ženskega Sveta». Stane L 4.50, za Jugoslavijo Din. 16. (Naročnice «Ž. Sv.» jo dobe pri upravi po L 3.50, ozir. Dinar. 12.—). Obsega vzorce za vse vrste otroškega perila od novorojenčka do 14. leta, za dečke in deklice. Slikam so pridejani popisi, krojna pola in vzorčki za okraske. (bela vezenina, križci, čipke.) Vsi izdelki so moderni, praktični ter se v okraskih docela naslanjajo na naše narodne motive.

«Pomen materinega zdravja za žarod». I. Splošno zdravstvo. Napisal A. Dr. Založilo «Žensko Dobrodelno Udruženje» v Trstu. Stane L 1, (za Jsl. Din. 4). Dobiva se pri štoki v Trstu, pri upravi «Ženskega Sveta» ter v društvenih prostorih, via Torre bianca 39, I. v ponedeljek in četrtek od 5—7 pop.

Uredništvo «Ž. Sv.» je dobivalo nešteto vprašanj glede higijene ženskega telesa. Ni pa vselej moglo odgovoriti, ker so mnogi odgovori takega značaja, da bi bilo marsikateri materi nerodno, ako bi vzel list v roko polodrasel sin in čital tudi take odstavke. Ker pa sleherna žena potrebuje pouka v delikatnih zadevah, ki se tičejo njenega in otrokovega zdravja, namerava društvo izdati več malih knjižic, v katerih bodo zdravniki-strokovnjaki prav poljudno obravnavali pomen, ki ga ima materino zdravje za žarod. Knjižice bodo jako majhne, priročne, nevezane in tako poceni, da si jih bo lahko kupila tudi najsiromašnejša. Prav posebno priporočamo te spise nevestam in mladim ženam, pa tudi zrelejšim materam, da bodo znale poučiti hčerke o teh važnih ženskih zadevah. Marsikateri bolezni se lahko izognemo, ako poznamo ustroj telesa i nposledice napačnega življenjskega načina.

Pravkar izišli zvezek obravnava sledečo snov: telesna vzgoja mlade deklice, kaj zahteva higijena od mladenke pri vstopu v zakon, neplodnost, mesečno perilo, nosečnost, porod, splav, dojenje, materinstvo in praznoverje.

== Zahtevajte in prepričali se bode, da je ==

MILO GODINA neprekosljivo

Izdeluje ga dobroznana domača tvrdka

J. S. GODINA, TRST VIA DELLO SCOGLIO ŠT. 316
TELEFON 18 - 78

Alojzij Povh

urar in zlatar

Piazza Garibaldi 2, I. n. Tel. 3-29

Lastna tovarna in delavnica. — Prodaja, kupuje, popravlja vsakovrstne predmete. Korist vsakega je, da se prepriča o cenah.

☞ Dobava za urarje in zlatarje.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale 18

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo dobro založeno

Trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne cene. Točna postrežba. Na željo se pošilja blago trž. odjemalcem franko na dom.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni šte. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emajlirane prsti.

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je

„MORANA“

„Morana“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

M. SKRINJARJEVI, KOTOR - MUO, DALMACIJA
(Jugoslavija)

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat. — Išče se ZASTOPNIK ZA JUGOSLAVIJO. — Ponudbe je poslati direktno na zgornji naslov.

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNIKA

J. ŠTOKA TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in fiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemlje-knjižnih in bančnih knjig tudi v urad. prostorih v mestu in tudi na deželi.

Pomisli vendar,

**predno izdaš trdo
zasluženi denar !?**

Zato si pred nakupom oglej
BOGATO ZALOGO

**vsakovrstnega
pohištva**

iz dobroznane domače tovarne

ANTON BREŠČAK

— GORICA —

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

NOV ZOBOZDRAVNIK

Med. univ. **LOJZ KRAIGHER**

SPECIALIST ZA BOLEZNI V USTIH IN NA ZOBEH

Z IZPITOM NEMŠKEGA DRŽ. ZOBOZDRAVNIKA

SPREJEMA VSA ZOBOZDRAVNIŠKA IN ZOBOTEHNIŠKA
OPRAVILA

V GORICI NA TRAVNIKU ŠT. 20, I. nad.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. ————— Brzajavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glav. in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 60 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obreštuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneje. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.